

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра економіки та менеджменту

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

ПРАКТИКУМ

для підготовки до аудиторних занять та самостійної роботи здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

Одеса
2025

УДК 658.15(075.8)

*Рекомендовано навчально–методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 6 від 29 квітня 2025 р.)*

Автори:

Слободянюк Ольга – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та менеджменту НУ «Одеська юридична академія» (ORCID ID 0000–0003–2678–4707);

Кібік Ольга – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту НУ «Одеська юридична академія» (ORCID ID 0000–0001–9587–578X);

Редіна Євгенія – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту НУ «Одеська юридична академія» (ORCID ID 0000–0003–1908–4278);

Візіренко Світлана – кандидат економічних наук, доцент (ORCID ID 0000–0002–8163–7411).

Рецензенти:

Князева О. – доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри економічної теорії і економіки підприємства Одеського державного аграрного університету (м. Одеса);

Слатвінська М. – доктор економічних наук, професор, керівник центру забезпечення якості освіти, завідувач кафедри фінансів Одеського національного економічного університету (м. Одеса).

Слободянюк О., Кібік О., Редіна Є., Візіренко С.

Фінансовий менеджмент: практикум для підготовки до аудиторних занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронне видання]; Нац. ун–т «Одес. юрид. академія». Одеса. 2025. 99 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/30469>; DOI: 10.32837/11300.30469

Практикум призначений для здобувачів вищої освіти, які вивчають дисципліну «Фінансовий менеджмент».

Здобувачам освіти запропоновано тематику практичних занять, перелік засадничих понять курсу, творчі завдання до практичних занять, питання до обговорення, зразки завдань для самостійної роботи, а також рекомендований перелік джерел.

У практикумі пропонується комплекс вправ для виконання на практичних заняттях з фінансового менеджменту, а також для самостійної роботи. Комплекс вправ спрямований на вироблення навичок управління фінансовими ресурсами господарського товариства, оцінки фінансового стану, розробки фінансових стратегій, прийняття інвестиційних рішень та ефективного управління капіталом.

Практикум підготовлено для викладання дисципліни «Фінансовий менеджмент» і рекомендовано використовувати у навчальній роботі при підготовці фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

УДК 336.07:005(075.8)

© О. Слободянюк, О. Кібік,
Є. Редіна, С. Візіренко, 2025

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	4
ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	6
ТЕМА 2. СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	11
ТЕМА 3. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ....	17
ТЕМА 4. ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ.....	23
ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ.....	28
ТЕМА 6. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ.....	33
ТЕМА 7. ВАРТІСТЬ І ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ.....	39
ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ.....	44
ТЕМА 9. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ.....	52
ТЕМА 10. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ.....	57
ТЕМА 11. ВНУТРІШНЬОФІРМОВЕ ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ.....	63
ТЕМА 12. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	70
ТЕМА 13. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА З ПОЗИЦІЙ ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ.....	76
ТЕМА 14. ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ КРАЇНОЮ.....	81
ТЕМА 15. ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ЛЮДИНИ ТА СІМ'Ї.....	87
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ	93
РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ	97

ВСТУП

Практикум «Фінансовий менеджмент» призначений для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

У практикумі пропонується комплекс вправ для виконання на практичних заняттях з фінансового менеджменту, а також для самостійної роботи при підготовці до практичних занять.

Комплекс вправ, тестів, кейсових завдань та ділових ігор спрямований на вироблення навичок управління фінансовими ресурсами, оцінки фінансового стану, розробки фінансових стратегій, управління інвестиційним портфелем та ризиками.

Посібник складається з тематичних розділів, що охоплюють ключові аспекти фінансового менеджменту, інвестиційної діяльності, управління оборотними активами та капіталом, а також містить завдання для самоперевірки та підготовки до контрольних заходів.

Основна увага зосереджена на практичному застосуванні методів та інструментів фінансового менеджменту. Формуються практичні навички фінансового аналізу, бюджетування, оцінки ефективності інвестицій, управління грошовими потоками та вартістю капіталу.

Матеріали практикуму включають різноманітні методи навчання, що сприяють активному засвоєнню знань та формуванню практичних компетентностей. Серед них слід відзначити метод кейс-стаді, що передбачає аналіз реальних ситуацій фінансового управління; ділові ігри для моделювання процесів прийняття фінансових рішень; дискусійні методи для обговорення стратегій фінансового менеджменту; аналітично-розрахункові методи для оцінки фінансових показників та фінансового стану господарського товариства; тестування різних рівнів складності для контролю теоретичних знань; проєктні методи для розробки фінансових планів та інвестиційних проєктів. Таке методичне різноманіття забезпечує комплексний підхід до вивчення дисципліни та дозволяє враховувати індивідуальні особливості здобувачів освіти.

Для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу на практичних заняттях рекомендовано вправи різних ступенів складності, мета яких – закріпити теоретичні знання та сформувати вміння застосовувати їх у практичних ситуаціях фінансового управління.

Вивчення матеріалу предмета потребує активізації всіх здобутих знань: уміння аналізувати фінансову звітність, розраховувати фінансові коефіцієнти, оцінювати вартість фінансових інструментів, прогнозувати фінансові результати та управляти фінансовими ризиками.

Набуті знання дадуть можливість майбутнім фахівцям успішно реалізовувати функції фінансового менеджера, приймати обґрунтовані фінансові рішення та ефективно управляти фінансовими ресурсами підприємств різних форм власності та галузей економіки.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію

освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Критерії оцінювання знань здобувачів:

Оцінка виставляється за національною чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». При оцінці за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли відповідь здобувача правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли відповідь правильна, послідовна, логічна, але здобувач допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться у тому разі, коли здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли здобувач виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу або здобувач відмовляється відповідати на поставлені питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
1-59	Fx	Незадовільно	не зараховано
1-34	F		

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність фінансового менеджменту.
2. Мета та функції фінансового менеджменту.
3. Принципи організації фінансового менеджменту.
4. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.
5. Механізм фінансового менеджменту та його складові елементи.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Фінансовий менеджмент – система управління фінансово-господарською діяльністю господарського товариства, спрямована на досягнення його фінансових цілей та максимізацію добробуту власників.

Фінансові ресурси – грошові кошти, накопичені у формі доходів, внесків, асигнувань, призначені для забезпечення безперервної фінансово-господарської діяльності.

Фінансова стратегія – довгостроковий курс фінансової політики господарського товариства, що передбачає вирішення масштабних фінансових завдань.

Фінансовий механізм – сукупність методів, важелів, інструментів впливу на фінансові відносини для досягнення поставлених цілей.

Фінансове планування – процес розробки системи фінансових планів для забезпечення розвитку господарського товариства.

Фінансовий контроль – система нагляду за фінансовими потоками, дотриманням фінансової дисципліни та ефективністю використання ресурсів.

Фінансова тактика – сукупність короткострокових фінансових рішень для реалізації обраної стратегії.

Фінансовий моніторинг – система постійного спостереження за фінансовими показниками та процесами у господарському товаристві.

Фінансова структура – сукупність центрів фінансової відповідальності господарського товариства та їх взаємозв'язків у процесі управління фінансами.

Об'єкт фінансового менеджменту – фінансові ресурси господарського товариства, їх формування та використання, а також економічні відносини, що виникають у процесі управління фінансами господарського товариства.

Суб'єкт фінансового менеджменту – спеціальна група людей (фінансова дирекція, фінансовий відділ, фінансовий менеджер), яка за допомогою різних форм і методів управління забезпечує цілеспрямоване функціонування об'єкта фінансового менеджменту.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проаналізуйте визначення фінансового менеджменту, наведіть 3–5 різних підходів до його трактування, порівняйте їх та сформулюйте власне визначення.

2. Сформуйте таблицю з основними функціями фінансового менеджменту, наведіть їх короткий опис та приклади їх реалізації у господарському товаристві для різних галузей (3–5).

3. Розгляньте принципи організації фінансового менеджменту та визначте, які з них є найбільш важливими для господарських товариств різних галузей (наприклад, промисловість, торгівля, ІТ).

4. Порівняйте стратегію і тактику фінансового менеджменту. Сформулюйте три стратегічні та три тактичні фінансові цілі для господарського товариства, що працює у сфері (оберіть самотійно).

5. Опишіть основні складові механізму фінансового менеджменту та розробіть схему взаємодії його елементів.

6. Оберіть конкретну компанію (наприклад, Microsoft, Tesla або локальну ІТ-фірму тощо) та досліджуйте, як у ній організований фінансовий менеджмент.

7. Знайдіть фінансову звітність господарського товариства (оберіть самотійно у відкритих джерелах) за останній рік та визначте ключові показники, що відображають ефективність фінансового менеджменту.

8. Проведіть SWOT-аналіз фінансового менеджменту на прикладі малого бізнесу або стартапу, вказавши сильні та слабкі сторони, можливості та загрози.

9. Розгляньте, як макроекономічні чинники (економічна політика держави, валютні курси, інфляція) впливають на прийняття фінансових рішень господарськими товариствами.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке фінансовий менеджмент і яка його роль у сучасному бізнесі?
2. Які основні функції фінансового менеджменту? Наведіть приклади їх застосування.
3. Які принципи організації фінансового менеджменту? Які з них є ключовими для компаній ІТ-сфери?
4. Чим відрізняється стратегічний та тактичний рівень фінансового менеджменту?
5. Які основні елементи механізму фінансового менеджменту?
6. Як фінансовий менеджмент сприяє досягненню фінансової стійкості господарського товариства?
7. Які зовнішні та внутрішні фактори впливають на фінансовий менеджмент компанії?
8. Як оцінюється ефективність фінансового менеджменту? Які показники використовуються?
9. Як зміни в макроекономічному середовищі можуть впливати на фінансове управління господарським товариством?
10. Які сучасні тенденції розвитку фінансового менеджменту? Як вони впливають на управління фінансами господарського товариства?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Сутність, завдання та місце в системі управління господарським товариством.
2. Основні функції фінансового менеджменту: аналіз, планування, контроль та прийняття рішень.
3. Принципи організації фінансового менеджменту, їх теоретичні підходи та практичне застосування.
4. Особливості та взаємозв'язок стратегічного та тактичного фінансового менеджменту.
5. Механізм фінансового менеджменту, його основні складові та їх роль у бізнес-процесах.
6. Еволюція фінансового менеджменту, історія розвитку та сучасні тенденції.
7. Фінансовий менеджмент у різних секторах економіки: порівняльний аналіз.
8. Вплив макроекономічних факторів на фінансове управління господарськими товариствами.
9. Роль фінансового менеджера в сучасній компанії.
10. Сучасні цифрові технології у фінансовому менеджменті.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Оберіть будь-яку відому компанію (наприклад, Apple, Google, Meta, локальну ІТ-компанію тощо) та дослідить її фінансову стратегію.

Завдання: визначте ключові фінансові цілі компанії, проаналізуйте її джерела фінансування, опишіть, як компанія керує своїми фінансовими ресурсами, зробіть висновки щодо ефективності фінансового менеджменту компанії.

Задача 2. Фінансовий менеджмент включає різні функції, такі як фінансове планування, бюджетування, контроль тощо.

Завдання: наведіть приклади реалізації кожної функції у малому та великому бізнесі, створіть схему взаємозв'язку функцій фінансового менеджменту, Обґрунтуйте, які функції є найбільш важливими для компаній та чому.

Задача 3. Принципи фінансового менеджменту визначають загальні підходи до управління фінансами.

Завдання: сформулюйте 5 ключових принципів фінансового менеджменту, наведіть приклади порушення цих принципів у реальних господарських товариствах (банкрутства, фінансові кризи тощо), запропонуйте способи мінімізації ризиків, пов'язаних із недотриманням цих принципів.

Задача 4. Оцініть фінансовий стан умовного господарського товариства на основі наведених даних. Господарське товариство має такі показники:

- дохід – 5 000 000 грн.;
- операційні витрати – 3 200 000 грн.;

- фінансові витрати – 300 000 грн.;
- податок на прибуток – 18%.

Завдання: розрахуйте валовий прибуток товариства, визначте чистий прибуток після сплати податків, оцініть рівень рентабельності продажів, зробіть висновки щодо ефективності фінансового управління.

Задача 5. SWOT–аналіз допомагає оцінити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози фінансового управління господарського товариства.

Завдання: оберіть господарське товариство, визначте сильні та слабкі сторони його фінансового менеджменту, оцініть можливості розвитку та загрози, які можуть вплинути на фінансовий стан, розробіть рекомендації для покращення фінансового менеджменту.

Задача 6. ПАТ «Промінь» планує реорганізувати фінансовий відділ. На даний момент у відділі працює: фінансовий директор, головний бухгалтер, 2 бухгалтери, економіст, касир. Необхідно: розробити нову організаційну структуру фінансового відділу з урахуванням сучасних вимог до фінансового управління, скласти посадові інструкції для нових посад, визначити основні канали комунікації між працівниками відділу, запропонувати систему внутрішньої звітності.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Яка основна мета фінансового менеджменту?

- а) максимізація витрат господарського товариства;
- б) мінімізація податкового навантаження;
- в) максимізація добробуту власників господарського товариства;
- г) оптимізація чисельності персоналу.

2. Яка з наведених функцій НЕ належить до фінансового менеджменту?

- а) фінансовий контроль;
- б) фінансове планування;
- в) маркетингове просування;
- г) аналіз фінансового стану.

3. Що є основним об'єктом фінансового менеджменту?

- а) фінансові потоки господарського товариства;
- б) матеріальні активи господарського товариства;
- в) кадрова політика;
- г) логістичні процеси.

4. Який з наведених принципів НЕ є принципом фінансового менеджменту?

- а) безперервність діяльності;
- б) оптимізація податків;
- в) мінімізація фінансових ризиків;
- г) підвищення заробітної плати працівникам.

5. Що відрізняє стратегічний фінансовий менеджмент від тактичного?

- а) орієнтація на короткострокові фінансові рішення;
- б) деталізація операційних витрат;

- в) довгострокове планування та формування фінансової політики;
- г) регулювання грошових потоків на щоденній основі.

6. *Який з наведених інструментів використовується у фінансовому менеджменті?*

- а) SWOT-аналіз;
- б) фінансовий бюджет;
- в) PEST-аналіз;
- г) картографія процесів.

7. *Які з наведених факторів є внутрішніми при фінансовому управлінні господарським товариством?*

- а) зміни у валютному курсі;
- б) конкурентне середовище;
- в) організаційна структура товариства;
- г) податкова політика держави.

8. *Який з наведених показників використовується для оцінки фінансової ефективності господарського товариства?*

- а) коефіцієнт рентабельності;
- б) рівень плинності кадрів;
- в) динаміка продажів;
- г) лояльність клієнтів.

9. *Яка структура є основою механізму фінансового менеджменту?*

- а) система бюджетування та фінансового планування;
- б) відділ маркетингу та продажів;
- в) ланцюг постачання товарів;
- г) система управління персоналом.

10. *Яка роль фінансового менеджера у господарському товаристві?*

- а) розробка маркетингових стратегій;
- б) планування, аналіз та контроль фінансових потоків;
- в) організація виробничого процесу;
- г) управління складськими запасами.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

2. Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 154 с.

ТЕМА 2.

СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Правове забезпечення фінансового менеджменту.
2. Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту.
3. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.
4. Організація внутрішнього фінансового контролю у господарському товаристві.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Правове забезпечення – сукупність законодавчих актів, нормативних документів, що регулюють фінансову діяльність господарського товариства.

Організаційне забезпечення – структура управління фінансами, розподіл функцій та повноважень між підрозділами та посадовими особами.

Інформаційне забезпечення – система збирання, обробки та передачі фінансової інформації для прийняття управлінських рішень.

Внутрішній фінансовий контроль – процес моніторингу фінансово-господарської діяльності з метою виявлення відхилень та попередження ризиків.

Фінансова звітність – систематизована інформація про фінансовий стан та результати діяльності господарського товариства.

Комунікаційні канали – способи обміну фінансовою інформацією всередині господарського товариства та з зовнішніми контрагентами.

Регламент фінансового управління – внутрішній документ, що визначає порядок здійснення фінансових операцій та прийняття рішень.

Фінансовий контролінг – система інтегрованого інформаційного забезпечення, планування та контролю діяльності господарського товариства.

Центр фінансової відповідальності – структурний підрозділ господарського товариства, який повністю контролює певні фінансові показники.

Система бюджетування – інструмент фінансового планування, обліку та контролю доходів і витрат на всіх рівнях управління.

Інформаційні потоки у фінансовому менеджменті – цілеспрямований рух фінансової інформації від джерел її виникнення до конкретних користувачів, що забезпечує взаємозв'язок всіх управлінських функцій та прийняття обґрунтованих фінансових рішень.

Фінансова дисципліна – чітке дотримання встановлених фінансовим законодавством та внутрішніми нормативними документами правил, порядку і процедур здійснення фінансово-господарської діяльності господарського товариства.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Дослідить основні нормативно-правові акти, які регулюють фінансовий менеджмент в Україні. Сформуйте таблицю з характеристикою кожного документа.

2. Оберіть господарське товариство та розробіть його організаційну схему фінансового управління. Опишіть функції кожного підрозділу.

3. Перерахуйте основні внутрішні та зовнішні джерела фінансової інформації. Оцініть їхню достовірність та значення для фінансового менеджера.

4. Розгляньте основні види фінансового контролю (попередній, поточний, наступний). Наведіть приклади їх застосування у діяльності господарського товариства.

5. Дослідіть сучасні фінансові програми та ERP-системи (наприклад, SAP, 1C, BAS). Порівняйте їх функціонал та визначте, які з них найкраще підходять для господарських товариств різних галузей.

6. Оберіть реальну компанію або змодельуйте ситуацію, коли внутрішній контроль не спрацював ефективно. Оцініть можливі наслідки та запропонуйте шляхи вдосконалення системи контролю.

7. Проаналізуйте складові фінансової звітності господарського товариства (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів). Поясніть, які показники найважливіші для фінансового менеджера.

8. Дослідіть, як сучасні технології обробки великих масивів даних (Big Data) використовуються у фінансовому менеджменті. Наведіть приклади компаній, що впроваджують такі підходи.

9. Підготуйте аналітичний огляд ролі фінансового аудиту для господарського товариства. Які види аудиту існують та як вони допомагають у прийнятті управлінських рішень?

10. Дослідіть можливості автоматизації фінансового контролю за допомогою сучасних цифрових рішень. Які технології можуть підвищити ефективність контролю господарського товариства?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Які основні нормативно-правові акти регулюють фінансовий менеджмент в Україні?

2. Яку роль відіграє правове забезпечення у фінансовому менеджменті господарського товариства?

3. Які ключові елементи входять до системи організаційного забезпечення фінансового менеджменту?

4. Як побудована організаційна структура фінансового менеджменту у великих компаніях?

5. Які основні джерела інформаційного забезпечення фінансового менеджменту?

6. Як інформаційні технології впливають на процес прийняття фінансових рішень?

7. У чому полягає значення внутрішнього фінансового контролю для ефективного управління господарським товариством?

8. Які основні види фінансового контролю застосовуються у господарських товариствах?

9. Які основні методи та інструменти використовуються для

внутрішнього фінансового контролю?

10. Як аудит сприяє підвищенню ефективності фінансового менеджменту?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Правове забезпечення фінансового менеджменту: основні нормативні акти та їх вплив на управління фінансами.

2. Організаційна структура фінансового менеджменту: ключові підрозділи та їх функції.

3. Сучасні інформаційні системи для фінансового менеджменту: огляд програмного забезпечення.

4. Методи та інструменти внутрішнього фінансового контролю господарського товариства.

5. Фінансовий аудит як елемент системи контролю господарського товариства

6. Значення фінансової звітності для управління господарським товариством.

7. Big Data та фінансовий менеджмент як нові можливості для аналізу та прогнозування.

8. Автоматизація фінансового менеджменту як переваги та ризики цифрових рішень.

9. Роль фінансових ризиків у системі забезпечення фінансового менеджменту.

10. Фінансовий контроль у міжнародних корпораціях.

ЗАДАЧІ

Кейс 1. Ви є фінансовим менеджером господарського товариства. Вам потрібно скласти бюджет на наступний фінансовий рік.

Питання:

1. Які основні принципи бюджетування слід врахувати?

2. Які етапи складання бюджету необхідно пройти?

Кейс 2. Ви керівник проєкту та потребуєте фінансування для його реалізації.

Питання:

1. Які основні джерела фінансування проєктів існують?

2. Які фактори слід врахувати при виборі найбільш прийняттого джерела фінансування проєкту?

Кейс 3. Компанія стикається з проблемами управління оборотними коштами.

Питання:

1. Які стратегії управління оборотними коштами рекомендується впровадити?

2. Які інструменти фінансового аналізу слід використовувати для контролю оборотних коштів?

Задача 1. Підприємство «Альфа» планує впровадити систему внутрішнього фінансового контролю. Дані:

- річний оборот – 50 млн. грн.;
- кількість працівників – 120 осіб;
- 3 виробничі підрозділи;
- 5 точок продажу.

Завдання: розробити положення про внутрішній фінансовий контроль, визначити ключові показники для контролю, створити систему звітності для контролю.

Задача 2. У компанії «Бета» виявлено проблеми в системі правового забезпечення: відсутність актуальної бази нормативних документів, несвоєчасне оновлення внутрішніх положень, неузгодженість документообігу.

Завдання: скласти перелік необхідних внутрішніх нормативних документів, розробити систему їх оновлення, запропонувати схему документообігу.

Задача 3. На основі даних АТ «Гама»:

- щомісячний документообіг – 1000 документів;
- 4 територіально віддалених підрозділи;
- використання застарілого програмного забезпечення.

Завдання: провести аудит інформаційної системи, розробити проєкт впровадження електронного документообігу, скласти бюджет та графік впровадження, розрахувати економічний ефект від впровадження.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Який нормативно-правовий акт в Україні регулює фінансовий менеджмент господарських товариств?

- а) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»;
- б) Закон України «Про фінансовий моніторинг»;
- в) Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- г) Закон України «Про податок на додану вартість».

2. Що є основною метою правового забезпечення фінансового менеджменту?

- а) регулювання бухгалтерського обліку;
- б) забезпечення стабільності національної валюти;
- в) формування нормативної бази для ефективного управління фінансами;
- г) контроль за діяльністю банківського сектору.

3. Який з наведених елементів НЕ входить до системи організаційного забезпечення фінансового менеджменту?

- а) організаційна структура господарського товариства;
- б) інформаційне забезпечення;
- в) кадрова політика;
- г) податкова звітність.

4. Який з наведених елементів є складовою інформаційного забезпечення фінансового менеджменту?

- а) організаційна структура фінансового відділу;
- б) фінансова звітність господарського товариства;
- в) внутрішній аудит;
- г) контроль за виконанням бюджету.

5. Яке твердження щодо внутрішнього фінансового контролю є правильним?

- а) він здійснюється виключно зовнішніми аудиторами;
- б) його основна мета – запобігання фінансовим ризикам та шахрайству;
- в) він стосується лише контролю витрат господарського товариства;
- г) він не впливає на ефективність управління господарським товариством.

6. Що є основною функцією системи інформаційного забезпечення фінансового менеджменту?

- а) контроль за сплатою податків;
- б) накопичення та обробка фінансової інформації для прийняття управлінських рішень;
- в) організація роботи фінансового відділу;
- г) формування внутрішньої звітності.

7. Який з наведених елементів НЕ належить до механізмів внутрішнього фінансового контролю?

- а) внутрішній аудит;
- б) фінансове планування;
- в) бюджетування;
- г) стратегічний менеджмент.

8. Який вид фінансового контролю здійснюється перед ухваленням фінансового рішення?

- а) попередній контроль;
- б) поточний контроль;
- в) наступний контроль;
- г) регуляторний контроль.

9. Які основні джерела інформації використовує фінансовий менеджер для ухвалення рішень?

- а) тільки внутрішня фінансова звітність;
- б) тільки державні нормативно-правові акти;
- в) внутрішні та зовнішні джерела інформації;
- г) виключно бухгалтерські звіти.

10. Що є основною функцією фінансового аудиту в системі внутрішнього контролю?

- а) аналіз рентабельності продукції;
- б) виявлення фінансових порушень та оцінка їх наслідків;
- в) визначення конкурентоспроможності господарського товариства;
- г) оптимізація виробничого процесу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко Н. В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
2. Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 154 с.

ТЕМА 3.

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Економічна сутність та класифікація грошових потоків господарського товариства.
2. Аналіз грошових потоків господарського товариства.
3. Управління грошовими потоками.
4. Планування грошових потоків.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Грошовий потік – сукупність надходжень та виплат грошових коштів у процесі господарської діяльності господарського товариства.

Вхідний грошовий потік – надходження грошових коштів від різних видів діяльності господарського товариства.

Вихідний грошовий потік – витрати та платежі господарського товариства в процесі його фінансово–господарської діяльності.

Чистий грошовий потік – різниця між вхідними та вихідними грошовими потоками за певний період.

Операційний грошовий потік – надходження та витрати, пов'язані з основною діяльністю господарського товариства.

Інвестиційний грошовий потік – грошові кошти, пов'язані з придбанням або продажем довгострокових активів.

Фінансовий грошовий потік – надходження та витрати, пов'язані з фінансуванням діяльності господарського товариства.

Ліквідність грошового потоку – здатність господарського товариства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

Синхронізація грошових потоків – координація грошових надходжень і виплат у часі для забезпечення фінансової рівноваги господарського товариства та оптимального використання фінансових ресурсів.

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку – показник, що характеризує здатність господарського товариства покривати необхідні витрати грошових коштів позитивним грошовим потоком у певному періоді.

Оптимізація грошових потоків – процес вибору найкращих форм організації грошових потоків господарського товариства з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів для досягнення їх збалансованості, синхронності та ефективності.

Дефіцит грошового потоку – негативна різниця між вхідними та вихідними грошовими потоками у певному періоді, що призводить до нестачі грошових коштів і може спричинити зниження платоспроможності господарського товариства.

Профіцит грошового потоку – перевищення суми надходжень грошових коштів над їх витрачанням у певному періоді, що свідчить про формування резерву

ліквідності, але може також вказувати на неефективне використання вільних грошових коштів.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Дослідить основні підходи до класифікації грошових потоків господарського товариства. Наведіть приклади їхнього поділу за видами.
2. Проаналізуйте основні фактори, що впливають на формування грошових потоків господарського товариства.
3. Опишіть методи аналізу грошових потоків господарського товариства та порівняйте їхні переваги й недоліки.
4. Підготуйте звіт про роль грошових потоків у фінансовій стійкості господарського товариства.
5. Виконайте розрахунок чистого грошового потоку за даними фінансової звітності господарського товариства за обраний період.
6. Розробіть модель управління грошовими потоками для малого бізнесу, що працює в ІТ-сфері.
7. Дослідить підходи до оптимізації грошових потоків на прикладі конкретного господарського товариства або галузі.
8. Порівняйте особливості управління грошовими потоками у виробничих та сервісних компаніях.
9. Підготуйте рекомендації щодо покращення планування грошових потоків господарського товариства різного масштабу.
10. Розробіть прогнозний план руху грошових коштів для господарського товариства на три місяці, використовуючи дані умовного фінансового балансу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке грошові потоки господарського товариства, і які їхні основні характеристики?
2. Які основні класифікації грошових потоків використовуються у фінансовому менеджменті?
3. Які методи аналізу грошових потоків існують, і в чому їхні особливості?
4. Як визначається чистий грошовий потік господарського товариства, і чому він є важливим показником?
5. Які фактори впливають на формування та рух грошових потоків господарського товариства?
6. Які основні принципи управління грошовими потоками?
7. Які інструменти використовуються для ефективного управління грошовими потоками?
8. Яке значення має прогнозування грошових потоків для фінансової стійкості господарського товариства?
9. Які підходи до оптимізації грошових потоків використовуються у сучасному фінансовому менеджменті?
10. Чим відрізняється управління грошовими потоками у виробничих та

сервісних господарського товариствах?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ:

1. Сутність і класифікація грошових потоків господарського товариства.
2. Методи аналізу грошових потоків: порівняльна характеристика.
3. Фактори, що впливають на рух грошових потоків господарського товариства.
4. Управління грошовими потоками: основні стратегії та інструменти.
5. Прогнозування та планування грошових потоків: практичні підходи.
6. Методи оптимізації грошових потоків у фінансовому менеджменті.
7. Роль грошових потоків у забезпеченні фінансової стійкості господарського товариства.
8. Особливості управління грошовими потоками господарського товариствах (на прикладі конкретної галузі).
9. Вплив зовнішніх факторів (економічні кризи, інфляція, зміни валютного курсу) на грошові потоки господарського товариства.
10. Фінансові технології та автоматизація управління грошовими потоками.

ЗАДАЧІ

Кейс 1. Меблевий центр спеціалізується на виробництві та реалізації стільців та табуреток різних стилів і з різних матеріалів. Центр розглядає можливість впровадження нової технології виробництва, що вимагає значних інвестицій. *Власникам потрібно скласти план управління грошовими потоками для впровадження нової технології.*

Кейс 2. Ресторан пропонує страви з натуральних та органічних продуктів. Власники розглядають можливість розширення меню та обладнання ресторану з метою привертання нових клієнтів. *Потрібно скласти план управління грошовими потоками для впровадження розширень.*

Кейс 3. Компанія спеціалізується на продажу унікального та дизайнерського одягу в Інтернеті. Власники розглядають можливість розширення асортименту та запуску рекламної кампанії для залучення нових покупців. *Потрібно скласти план управління грошовими потоками для впровадження новацій та рекламної кампанії.*

Задача 1. ТОВ «Світанок» має такі дані про рух грошових коштів за квартал (тис. грн):

- надходження від реалізації – 800 тис. грн.;
- виплати постачальникам – 450 тис. грн.;
- виплати заробітної плати – 200 тис. грн.;
- податкові платежі – 120 тис. грн.;
- придбання обладнання – 180 тис. грн.;
- отримання кредиту – 300 тис. грн.;

- виплата відсотків – 40 тис. грн.

Завдання: скласти звіт про рух грошових коштів, розрахувати чистий грошовий потік, проаналізувати структуру грошових потоків, запропонувати заходи з оптимізації грошових потоків.

Задача 2. Компанія «Омега» планує свої грошові потоки на наступний рік.
Прогнозні дані:

- щомісячна виручка – 1,2 млн. грн.;
- сезонність продажів – +30% (літо), -20% (зима);
- постійні витрати – 600 тис. грн/міс;
- змінні витрати – 40% від виручки;
- інвестиційні витрати (2 квартал) – 800 тис. грн.

Необхідно: скласти бюджет руху грошових коштів на рік, визначити періоди можливого дефіциту коштів, розробити заходи для забезпечення платоспроможності.

Задача 3. Компанія «Дельта» має такі показники:

- середньоденні надходження – 50 тис. грн.;
- середньоденні виплати – 45 тис. грн.;
- залишок коштів на початок місяця – 100 тис. грн.;
- необхідний страховий залишок – 80 тис. грн.;
- вартість короткострокових фінансових вкладень – 12% річних.

Необхідно: розрахувати оптимальний залишок грошових коштів, визначити точки трансформації грошових коштів у короткострокові фінансові вкладення, скласти графік руху грошових коштів на місяць, розрахувати можливий дохід від управління залишком грошових коштів.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Що таке грошові потоки господарського товариства?*

- а) доходи та витрати господарського товариства;
- б) рух грошових коштів, пов'язаний з його діяльністю;
- в) лише надходження грошових коштів;
- г) лише витрати господарського товариства.

2. *Які основні види грошових потоків виокремлюють у фінансовому менеджменті?*

- а) операційні, фінансові, інвестиційні;
- б) внутрішні та зовнішні;
- в) активні та пасивні;
- г) планові та фактичні.

3. *Який із наведених показників використовується для оцінки грошових потоків?*

- а) чистий прибуток;
- б) EBITDA;
- в) чистий грошовий потік;

г) дивідендний дохід.

4. *Який метод аналізу грошових потоків передбачає дослідження взаємозв'язку між надходженнями та витратами?*

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) коефіцієнтний аналіз;
- г) аналіз беззбитковості.

5. *Яке з тверджень є правильним щодо чистого грошового потоку?*

- а) різниця між усіма надходженнями та витратами господарського товариства;
- б) лише грошові кошти, отримані від інвестиційної діяльності;
- в) грошові потоки, які господарське товариство отримує у вигляді прибутку;
- г) показник, що відображає лише витрати господарського товариства.

6. *Який з методів прогнозування грошових потоків найбільш чутливий до зміни зовнішніх факторів?*

- а) регресійний аналіз;
- б) метод ковзного середнього;
- в) метод експертних оцінок;
- г) метод дисконтованих грошових потоків.

7. *Яка стратегія управління грошовими потоками передбачає максимізацію ліквідності?*

- а) агресивна;
- б) консервативна;
- в) змішана;
- г) оптимізаційна.

8. *Який показник використовується для оцінки рівня ліквідності грошових потоків?*

- а) рентабельність продажів;
- б) чистий грошовий потік;
- в) коефіцієнт покриття грошових потоків;
- г) фінансовий леверидж.

9. *Що означає позитивний чистий грошовий потік господарського товариства?*

- а) витрати перевищують надходження;
- б) надходження перевищують витрати;
- в) баланс доходів і витрат дорівнює нулю;
- г) господарське товариство не має грошових надходжень.

10. *Яке з наведених рішень може сприяти покращенню управління грошовими потоками господарського товариства?*

- а) відсутність контролю за дебіторською заборгованістю;
- б) оптимізація строків погашення кредиторської заборгованості;
- в) ігнорування сезонних коливань у фінансових потоках;
- г) відмова від використання фінансового планування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
2. Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 154 с.
3. Котлубай В.О., Слободянюк О.В., Нестерова К.С. Створення власного бізнесу (бізнес тренінг). Розробка конкурентної стратегії (бізнес тренінг). Розвиток напрямів та інструментів міжнародного бізнесу (бізнес тренінг): практикум. Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 116 с.

ТЕМА 4.

ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність і необхідність визначення вартості грошей у часі для здійснення фінансових розрахунків.
2. Визначення майбутньої вартості грошей.
3. Визначення теперішньої (поточної) вартості грошей.
4. Методика визначення вартості ануїтетів.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Вартість грошей у часі – концепція, що враховує зміну цінності грошей внаслідок інфляції, альтернативних можливостей інвестування та ризиків.

Майбутня вартість – сума грошей, яку матиме теперішня сума через певний період часу з урахуванням відсоткової ставки.

Теперішня (поточна) вартість – сума грошей, яку необхідно інвестувати сьогодні, щоб отримати певну суму в майбутньому.

Ануїтет – серія рівномірних грошових платежів через встановлені проміжки часу.

Дисконтування – процес визначення теперішньої вартості майбутніх грошових надходжень.

Процентна ставка – плата за використання грошових коштів, виражена у відсотках.

Компаунд–нарахування – метод нарахування відсотків на попередню суму відсотків.

Складний відсоток – нарахування відсотків не тільки на початкову суму вкладу, але й на суму вже накопичених у попередніх періодах відсотків, що призводить до експоненціального зростання вартості грошей.

Нарощена сума ануїтету – майбутня вартість серії рівних платежів, які здійснюються через рівні проміжки часу при однаковій процентній ставці, що враховує вартість грошей у часі.

Ефективна відсоткова ставка – реальна річна ставка дохідності, що враховує внутрішньорічну капіталізацію відсотків та дозволяє порівнювати різні варіанти інвестування з різною періодичністю нарахування відсотків.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Опрацюйте наукові джерела та підготуйте реферат про необхідність урахування часової вартості грошей у фінансовому менеджменті.
2. Визначте, яку суму отримає інвестор через 5 років, якщо інвестує 10 000 грн. під 8% річних за схемою складних відсотків.
3. Розрахуйте, скільки потрібно вкласти сьогодні, щоб через 7 років отримати 50 000 грн., якщо ставка дисконтування – 10% річних.
4. Визначте суму щомісячного платежу за кредитом у 200000 грн.

строком на 5 років під 12% річних за схемою ануїтетних платежів.

5. Обчисліть, яку суму отримає вкладник через 3 роки при інвестуванні 15 000 грн. під 9% річних, якщо відсотки нараховуються:

- а) за схемою простих відсотків;
- б) за схемою складних відсотків.

6. Оцінка вартості грошових потоків господарського товариства. Визначте чисту теперішню вартість (NPV) проєкту, який приносить доходи по 100 000 грн. щороку протягом 5 років при ставці дисконтування 14%.

7. Визначте, скільки потрібно вкласти сьогодні, щоб через 10 років отримати 1 000 000 грн., якщо ставка дисконтування 7%.

8. Розробіть модель фінансового планування інвестицій, що враховує часову вартість грошей для оцінки майбутніх доходів господарського товариства.

9. Розрахуйте реальну купівельну спроможність 50 000 грн. через 5 років, якщо очікуваний рівень інфляції – 6% щорічно.

10. Проведіть дослідження та підготуйте презентацію на тему: «Як фінансові менеджери використовують концепцію вартості грошей у часі при ухваленні управлінських рішень».

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке часова вартість грошей і чому вона важлива у фінансовому менеджменті?
2. У чому відмінність між майбутньою та теперішньою вартістю грошей?
3. Яка формула використовується для розрахунку майбутньої вартості грошей за схемою простих відсотків?
4. Як розрахувати майбутню вартість грошей за складними відсотками?
5. Яке значення має ставка дисконтування у фінансових розрахунках?
6. Що таке ануїтет і які бувають його види?
7. Як визначається теперішня (поточна) вартість ануїтетних платежів?
8. Які фактори впливають на зміну вартості грошей у часі?
9. Як враховується інфляція при оцінці вартості грошей у часі?
10. Чому метод дисконтування є основним у фінансовому аналізі інвестиційних проєктів?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ:

1. Часова вартість грошей, сутність та значення у фінансовому менеджменті.
2. Методи розрахунку майбутньої вартості грошей: прості та складні відсотки.
3. Дисконтування грошових потоків, методи та практичне застосування.
4. Визначення теперішньої (поточної) вартості грошей.
5. Ануїтети у фінансових розрахунках, їх класифікація та методи обчислення.
6. Роль часової вартості грошей в інвестиційному аналізі.
7. Вплив інфляції на вартість грошей у часі та методи її коригування.

8. Ставка дисконтування та її вплив на оцінку фінансових активів.
9. Практичне застосування концепції вартості грошей у кредитуванні та фінансовому плануванні.
10. Фінансові моделі прогнозування вартості грошей у часі.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Ви плануєте вкласти 1000 грн. у банківський вклад, який пропонує 5% річних. Скільки грошей ви матимете через 5 років?

Задача 2. У вас є можливість одержати 1500 грн. сьогодні або 2000 грн. через 3 роки. Яка з цих можливостей є більш вигідною, якщо норма дисконту складає 8%?

Задача 3. Якщо у вас є 5000 ум. гр. од., які ви плануєте вкласти на 10 років за річною ставкою 6%, скільки ви зможете отримати через цей час?

Задача 4. Ви отримали пропозицію вкласти гроші на 2 роки за 7% річних. Яка буде кінцева сума, яку ви отримаєте, якщо ви вкложите 2000 грн.?

Задача 5. Ви розглядаєте дві інвестиційні можливості:

- інвестиція А: Ви вкладаєте 5000 грн. на 3 роки за річною ставкою 8% зі способом капіталізації в кінці кожного року.
- інвестиція В: Ви вкладаєте 5000 грн. на 3 роки за річною ставкою 8% зі способом капіталізації в кінці кожного півроку.

Яка інвестиція принесе вам більшу кінцеву суму?

Задача 6. Компанія А та компанія В мають однаковий чистий грошовий потік у величині 50000 тис. грн. Проте, компанія А має більший менший грошовий оборот (А—20000 тис. грн. та В — 35000 тис. грн.). Обчисліть коефіцієнт ефективності грошового потоку для обох компаній.

Задача 7. Господарське товариство має надходження та витрати грошових потоків на рівні 150000 грн. протягом одного року. Коефіцієнт синхронності для господарського товариства становить 0,8. Обчисліть суму надходжень та витрат грошових потоків, які синхронізовані.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Часова вартість грошей означає, що:

- а) гроші мають однакову цінність у будь-який момент часу;
- б) майбутня вартість грошей дорівнює їх поточній вартості;
- в) гроші, отримані сьогодні, цінніші за ті самі гроші, отримані в майбутньому;
- г) гроші не змінюють своєї купівельної спроможності у часі.

2. Формула для розрахунку майбутньої вартості грошей за складними відсотками включає:

- а) номінальну процентну ставку;
- б) кількість періодів нарахування;
- в) початкову суму інвестованих коштів;
- г) всі зазначені варіанти.

3. *Дисконтування – це процес:*

- а) визначення майбутньої вартості грошей;
- б) приведення майбутніх грошових потоків до теперішньої вартості;
- в) збільшення капіталу через реінвестування;
- г) нарахування простих відсотків.

4. *Чим вища ставка дисконтування, тим:*

- а) вища поточна вартість майбутніх грошових потоків;
- б) нижча поточна вартість майбутніх грошових потоків;
- в) не змінюється поточна вартість грошей;
- г) зростає швидкість обігу грошей.

5. *Яке твердження є правильним щодо ануїтетів?*

- а) ануїтет – це одноразовий платіж, здійснюваний у майбутньому;
- б) звичайний ануїтет передбачає платежі на початку кожного періоду;
- в) вартість ануїтету залежить від ставки дисконтування та кількості періодів;
- г) ануїтетні платежі не враховують процентну ставку.

6. *Що таке теперішня (поточна) вартість грошей?*

- а) вартість майбутніх грошей, приведена до сьогоднішнього моменту;
- б) вартість грошей з урахуванням майбутньої інфляції;
- в) майбутня сума, накопичена з урахуванням складних відсотків;
- г) вартість грошових потоків без урахування часової вартості.

7. *Визначення майбутньої вартості грошей застосовується при:*

- а) оцінці інвестиційних проєктів;
- б) розрахунку кредитних платежів;
- в) аналізі пенсійних накопичень;
- г) усіх наведених випадках.

8. *Якщо номінальна ставка відсотка становить 10% річних, а нарахування здійснюється щоквартально, ефективна річна ставка буде:*

- а) меншою за 10%;
- б) рівною 10%;
- в) більшою за 10%;
- г) залежати від інфляції.

9. *Що є основним фактором, що впливає на вартість грошей у часі?*

- а) рівень інфляції;
- б) процентна ставка;
- в) тривалість інвестування;
- г) усі вищезазначені фактори.

10. *Якщо ануїтет є безстроковим, то він називається:*

- а) реверсивним;
- б) довічним;
- в) перпетуїтетом;

г) дисконтом.

РЕКОМЕНДОВАНЕ ДЖЕРЕЛО

Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Зміст та завдання управління прибутком господарського товариства.
2. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві.
3. Управління використанням прибутком.
4. Управління формуванням прибутку в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Прибуток – фінансовий результат діяльності господарського товариства, різниця між сукупними доходами та витратами.

Операційний прибуток – прибуток від основної виробничої діяльності господарського товариства.

Інвестиційний прибуток – фінансовий результат від інвестиційної діяльності.

Фінансовий прибуток – результат фінансових операцій господарського товариства.

Рентабельність – відносний показник ефективності діяльності господарського товариства.

Розподіл прибутку – процес спрямування отриманого прибутку на різні цілі: розвиток, виплату дивідендів, формування резервів.

Маржинальний прибуток – різниця між виручкою від реалізації продукції та змінними витратами, що показує внесок кожної одиниці продукції у покриття постійних витрат і формування прибутку господарського товариства.

Коефіцієнт операційного левериджу – показник, що відображає відсоткову зміну операційного прибутку при зміні обсягу реалізації на один відсоток, характеризуючи рівень підприємницького ризику.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Проаналізуйте фінансову звітність обраного господарського товариства та визначте динаміку його прибутку за останні 3 роки.
2. Виділіть основні внутрішні та зовнішні фактори, які можуть впливати на формування прибутку господарського товариства.
3. Розгляньте різні стратегії ціноутворення та оцініть, як вони можуть вплинути на прибутковість господарського товариства.
4. Обчисліть рентабельність продажів для господарського товариства за фінансовою звітністю та зробіть висновки щодо ефективності управління прибутком.
5. Розробіть спрощений план формування прибутку господарського товариства на наступний рік, враховуючи прогнозовані доходи та витрати.
6. Проаналізуйте, як оподаткування впливає на чистий прибуток господарського товариства. Розгляньте можливі варіанти податкової оптимізації.
7. Порівняйте прибутковість різних видів діяльності господарського товариства.

товариства та визначте їхню роль у загальному фінансовому результаті.

8. Визначте основні ризики, пов'язані з управлінням прибутком, та запропонуйте методи їх мінімізації.

9. Проаналізуйте можливі напрями розподілу прибутку господарського товариства та запропонуйте оптимальну стратегію його використання.

10. Дослідить та порівняйте прибутковість різних бізнес-моделей (продуктова, сервісна, змішана) на прикладі реальних компаній.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. У чому полягає сутність управління прибутком господарського товариства?

2. Які основні завдання управління прибутком?

3. Які фактори впливають на формування прибутку господарського товариства?

4. Як взаємопов'язані ціноутворення та прибуток господарського товариства?

5. У чому полягає відмінність між валовим, операційним та чистим прибутком?

6. Які підходи до планування прибутку використовуються в сучасному фінансовому менеджменті?

7. Які існують основні напрями розподілу та використання прибутку?

8. Як податкова політика впливає на прибутковість господарського товариства?

9. Чому необхідно розглядати прибуток з точки зору операційної, інвестиційної та фінансової діяльності?

10. Які ризики можуть виникати в процесі управління прибутком, і як їх мінімізувати?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Сутність та значення управління прибутком у фінансовому менеджменті.

2. Фактори, що впливають на формування прибутку господарського товариства.

3. Методи аналізу прибутковості господарського товариства.

4. Розробка та оптимізація цінової політики господарського товариства.

5. Рентабельність як показник ефективності управління прибутком.

6. Формування та використання прибутку господарського товариства.

7. Оподаткування прибутку та його вплив на фінансові результати господарського товариства.

8. Прибуток від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

9. Ризики та проблеми управління прибутком господарського товариства.

10. Інноваційні підходи до управління прибутком у сучасних умовах.

ЗАДАЧІ

Кейс 1. Ви керівник великого виробничого господарського товариства. Останнім часом помітили зростання собівартості продукції через підвищення цін на сировину та енергію. Одночасно, конкуренти почали знижувати ціни на аналогічні товари.

Якими стратегіями та заходами слід скористатися, щоб збільшити прибуток товариства та зберегти конкурентоспроможність?

Кейс 2. Господарське товариство виробляє товари, витрати на виробництво яких складають 300000 грн. Витрати на збут та адміністративні витрати становлять 50000 грн. Продукція продається за 500000 грн.

Які заходи можна запропонувати для збільшення суми прибутку?

Кейс 3. Ви власник невеликого роздрібного бізнесу, який працює в одному місті. Ви розглядаєте можливість розширення ринків та відкриття нових магазинів у сусідніх містах або регіонах. Проте, це вимагає додаткових інвестицій та обумовлює ризик зниження загального прибутку на початкових етапах.

Які фінансові та стратегічні аспекти слід врахувати для прийняття рішення?

Кейс 4. Магазин працює у одному місті та має щомісячний прибуток від реалізації товарів у розмірі 50000 грн. Розглядається можливість відкриття другого магазину у сусідньому місті, що вимагає 30000 грн інвестицій. Очікується, що новий магазин приносить прибуток 20000 грн щомісяця.

Обґрунтуйте доцільність відкриття нового магазину?

Кейс 5. Ви керівник сервісного бізнесу, де ключова складова вартості – витрати на робочу силу. Останнім часом помітили збільшення обсягу витрат на оплату праці через підвищення зарплатних ставок та зростання чисельності персоналу. Ваша мета – збільшити прибуток компанії без значущого збільшення витрат на персонал.

Які стратегії та методи слід використовувати для досягнення цієї мети?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Яке визначення найбільш точно відображає сутність прибутку господарського товариства?

- а) загальна виручка господарського товариства;
- б) різниця між доходами та витратами;
- в) вартість основних засобів;
- г) сума грошових коштів на рахунку.

2. Що з наведеного належить до основних факторів, що впливають на прибутковість господарського товариства?

- а) амортизаційні відрахування;
- б) рівень конкуренції на ринку;
- в) обсяг дебіторської заборгованості;

г) усі відповіді правильні.

3. Який метод найчастіше застосовується для аналізу формування прибутку?

- а) метод дисконтування грошових потоків;
- б) метод аналізу беззбитковості;
- в) метод SWOT-аналізу;
- г) метод ABC-аналізу.

4. Який із наведених видів прибутку визначається як різниця між виручкою від реалізації продукції та собівартістю?

- а) валова маржа;
- б) операційний прибуток;
- в) чистий прибуток;
- г) валовий прибуток.

5. Що включає в себе стратегія управління прибутком господарського товариства?

- а) лише цінову політику;
- б) виключно податкову оптимізацію;
- в) планування, розподіл та використання прибутку;
- г) тільки інвестиційні рішення.

6. Яке з тверджень є правильним щодо політики розподілу прибутку господарського товариства?

- а) увесь прибуток спрямовується на дивіденди;
- б) прибуток розподіляється між розвитком господарського товариства, виплатою дивідендів та резервами;
- в) чистий прибуток не потребує управління;
- г) весь прибуток автоматично реінвестується.

7. Який із фінансових показників найчастіше використовується для оцінки ефективності управління прибутком?

- а) коефіцієнт ліквідності;
- б) рентабельність продажів;
- в) зростання активів;
- г) оборотність дебіторської заборгованості.

8. Що з наведеного є основним інструментом управління прибутком?

- а) контроль витрат і доходів;
- б) лише оптимізація оподаткування;
- в) виключно встановлення цін;
- г) управління фінансовими ризиками.

9. Який вид прибутку залишається після сплати податків?

- а) валовий прибуток;
- б) чистий прибуток;
- в) операційний прибуток;
- г) фінансовий прибуток.

10. Який з підходів до управління прибутком передбачає максимізацію його величини в довгостроковій перспективі?

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) операційне управління;
- г) антикризове управління.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
2. Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 154 с.
3. Котлубай В.О., Слободянюк О.В., Нестерова К.С. Створення власного бізнесу (бізнес тренінг). Розробка конкурентної стратегії (бізнес тренінг). Розвиток напрямів та інструментів міжнародного бізнесу (бізнес тренінг): практикум. Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 116 с.

ТЕМА 6. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Необхідність та завдання управління активами господарського товариства.
2. Управління оборотними активами господарського товариства.
3. Управління необоротними активами господарського товариства.
4. Управління формуванням оптимального розміру активів господарського товариства.
5. Політика фінансування активів господарського товариства.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Активи – майно господарського товариства, яке має грошову вартість і може приносити економічну вигоду.

Оборотні активи – активи, що повністю споживаються протягом одного операційного циклу або 12 місяців.

Необоротні активи – довгострокові активи, що використовуються господарським товариством більше одного року.

Політика управління активами – стратегія формування та ефективного використання майна господарського товариства.

Ліквідність активів – здатність активів бути швидко перетвореними на грошові кошти без суттєвої втрати вартості.

Амортизація – процес поступового списання вартості необоротних активів.

Структура активів – співвідношення різних видів майна господарського товариства.

Інвестиційні активи – активи, придбані господарським товариством з метою отримання доходу або приросту капіталу, таких як цінні папери, нерухомість або інші довгострокові фінансові інструменти.

Оборотність активів – показник, що характеризує швидкість перетворення активів на грошові кошти в межах операційного циклу господарського товариства, що вказує на ефективність їх використання.

Депресіація активів – процес зменшення вартості активу внаслідок його фізичного зносу або морального старіння протягом часу.

Залишкова вартість активу – вартість активу після вирахування накопиченої амортизації, яка визначає суму, що залишилася для подальшого використання чи продажу активу.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розкрийте поняття та сутність управління активами господарського товариства. Чому управління активами є важливим для фінансової стабільності товариства?
2. Проаналізуйте основні завдання управління активами господарського товариства. Які з них є пріоритетними для різних типів товариств?
3. Розгляньте основні підходи до класифікації активів господарського

товариства. Які відмінності між оборотними та необоротними активами?

4. Оцініть значення ефективного управління оборотними активами для забезпечення ліквідності господарського товариства.

5. Які фактори впливають на формування оптимального рівня оборотних активів господарського товариства? Які методи використовуються для їх визначення?

6. Визначте роль оборотного капіталу у фінансовому управлінні господарським товариством. Як його оптимізація може покращити фінансові результати?

7. Охарактеризуйте стратегії управління необоротними активами господарського товариства. Які активи господарського товариства належать до цієї категорії?

8. Як здійснюється управління інвестиціями у необоротні активи? Які інструменти для цього використовуються в фінансовому менеджменті?

9. Визначте методи оцінки оптимального рівня активів господарського товариства. Як змінюється структура активів залежно від фінансової політики компанії?

10. Проаналізуйте політику фінансування активів господарського товариства. Які джерела фінансування є найбільш доцільними для фінансування різних типів активів?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Яка різниця між оборотними та необоротними активами господарського товариства?

2. Чому важливо ефективно управляти активами господарського товариства? Які наслідки для господарського товариства можуть бути при неефективному управлінні активами?

3. Які завдання стоять перед фінансовим менеджером щодо управління оборотними активами?

4. Як управління оборотними активами впливає на ліквідність господарського товариства?

5. Які методи використовуються для визначення оптимального рівня оборотних активів господарського товариства?

6. Як оцінюється ефективність використання необоротних активів господарського товариства?

7. Які основні стратегії використовуються для управління необоротними активами господарського товариства?

8. Як оптимальний розмір активів може впливати на фінансову стабільність господарського товариства?

9. Які джерела фінансування використовуються для покриття необоротних активів? Як це впливає на фінансову стратегію господарського товариства?

10. Які основні принципи та фактори повинні бути враховані при формуванні політики фінансування активів господарського товариства?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Сутність та роль управління активами в фінансовому менеджменті господарського товариства.
2. Класифікація активів господарського товариства: оборотні та необоротні активи.
3. Аналіз ефективності управління оборотними активами господарського товариства.
4. Методи оцінки оптимального рівня активів господарського товариства.
5. Роль та функції оборотного капіталу у забезпеченні фінансової стабільності господарського товариства.
6. Стратегії управління необоротними активами господарського товариства.
7. Формування оптимального розміру активів господарського товариства, підходи та інструменти.
8. Політика фінансування активів господарського товариства.
9. Інвестиції в необоротні активи: критерії вибору та методи управління.
10. Взаємозв'язок між управлінням активами та фінансовою стратегією господарського товариства.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Власник має магазин і планує оптимізувати управління запасами товарів. Протягом останнього року були наступні показники:

- обсяг продажів – 500000 грн.;
- запаси товарів на початку року – 50000 грн.;
- запаси товарів на кінець року – 60000 грн.;
- витрати на закупівлю товарів – 300000 грн.;
- кредиторська заборгованість – 40000 грн.;
- дебіторська заборгованість – 30000 грн.

Визначте оборотність запасів, період оплати постачальникам та період виручки від продажу товарів. Які заходи для оптимізації управління оборотними активами?

Задача 2. Компанія «Прогрес» займається виробництвом обладнання для індустріальних потреб і планує оптимізувати управління необоротними активами. Протягом останніх років були наступні показники:

- вартість основних засобів на початок року – 800 000 грн.;
- вартість придбаних основних засобів – 150 000 грн.;
- вартість проданих основних засобів – 50 000 грн.;
- амортизаційні відрахування за рік – 80 000 грн.

Визначте вартість основних засобів на кінець року. Враховуючи амортизацію, розрахуйте чисту вартість основних засобів на кінець року. Поясніть, який вплив мають амортизаційні відрахування на баланс основних засобів компанії. Які стратегії покращення використання та оновлення основних

засобів можуть бути застосовані в цій ситуації? Як можна оцінити ефективність використання основних засобів компанії?

Задача 3. ТОВ «Прогрес» має наступні дані за звітний період (тис. грн):

- основні засоби – 12000 тис. грн.;
- нематеріальні активи – 800 тис. грн.;
- запаси – 3500 тис. грн.;
- дебіторська заборгованість – 2800 тис. грн.;
- грошові кошти – 900 тис. грн.;
- коефіцієнт зносу основних засобів – 35%
- середній термін погашення дебіторської заборгованості – 45 днів
- річний обсяг реалізації – 24000 тис. грн.;
- операційний цикл – 60 днів.

Розрахуйте показники ефективності використання активів: коефіцієнт оборотності активів, період обороту запасів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, рентабельність активів. Проаналізуйте структуру активів господарського товариства. Розробіть рекомендації щодо оптимізації структури активів, підвищення ефективності їх використання, управління дебіторською заборгованістю, оновлення основних засобів. Складіть прогнозний баланс на наступний рік з урахуванням запропонованих заходів.

Задача 4. Компанія «ІнвестБуд» має наступні показники на кінець фінансового року:

- вартість власного капіталу – 1200000 грн.
- вартість позикового капіталу – 600000 грн.
- середньозважена вартість капіталу (WACC) – 10%.
- вартість капіталу господарського товариства – 1800000 грн.

Розрахуйте середню вартість капіталу компанії. Як зміна вартості власного і позикового капіталу впливає на WACC? Визначте оптимальну структуру капіталу компанії. Яка частка власного і позикового капіталу є оптимальною для зниження середньої вартості капіталу? Як зміна позикового капіталу вплине на загальну вартість капіталу? Як можна зменшити WACC шляхом оптимізації структури капіталу? Як компанії можна оптимізувати структуру капіталу для покращення фінансової ефективності? Що буде, якщо компанія збільшить рівень позикового капіталу до 800 000 грн? Яким чином це змінить вартість капіталу та оптимальну структуру капіталу?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Яка мета тактичного управління оборотними активами господарського товариства?

- а) забезпечення поточної ліквідності господарського товариства;
- б) оптимізація довгострокових інвестицій;
- в) підвищення ефективності стратегічних інвестицій;
- г) розробка антикризових стратегій для активів господарського товариства.

2. Який тип управління найбільш відповідає за оцінку ефективності використання необоротних активів господарського товариства?

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) операційне управління;
- г) антикризове управління.

3. Якому типу управління належить планування та контроль за оптимальним рівнем оборотних активів?

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) операційне управління;
- г) антикризове управління.

4. Яка функція стратегічного управління активами полягає в розробці довгострокових інвестиційних планів?

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) операційне управління;
- г) антикризове управління.

5. Якому типу управління належить встановлення політики фінансування активів господарського товариства на короткий період?

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) операційне управління;
- г) антикризове управління.

6. Яка мета антикризового управління активами господарського товариства?

- а) розробка довгострокових інвестиційних стратегій;
- б) забезпечення фінансової стабільності господарського товариства в умовах кризи;
- в) зростання обсягів виробництва на основі оптимізації активів;
- г) підвищення оборотності оборотних активів.

7. Якому типу управління належить щоденний контроль за використанням активів для забезпечення безперервності виробничого процесу?

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) операційне управління;
- г) антикризове управління.

8. Яка стратегія управління активами полягає в розподілі інвестицій у різні активи з метою мінімізації ризиків?

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) операційне управління;
- г) антикризове управління.

9. Яка мета операційного управління оборотними активами?

а) забезпечення короткострокової ліквідності господарського товариства;
б) забезпечення довгострокового зростання активів господарського товариства;

в) оптимізація ефективності виробничих активів на довгий термін;

г) підвищення прибутковості від основних засобів.

10. Який тип управління активами найбільше орієнтований на постійний моніторинг і коригування ефективності використання активів у межах господарського товариства?

а) тактичне управління;

б) стратегічне управління;

в) операційне управління;

г) антикризове управління.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

2. Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посіб. 3–тє вид., змінєне і доп. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.

ТЕМА 7. ВАРТІСТЬ І ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Економічна сутність капіталу.
2. Особливості формування власного та позикового капіталів.
3. Визначення вартості капіталу.
4. Оптимізація структури капіталу.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Капітал – сукупність фінансових ресурсів господарського товариства, які використовуються для здійснення господарської діяльності.

Власний капітал – частина капіталу, яка належить безпосередньо власникам господарського товариства.

Позиковий капітал – кошти, залучені господарським товариством на умовах повернення, строковості та платності.

Вартість капіталу – рівень витрат господарського товариства на залучення та обслуговування різних джерел фінансування.

Структура капіталу – співвідношення власних і позикових фінансових ресурсів.

Ефект фінансового важеля – вплив співвідношення власного та позикового капіталу на рентабельність господарського товариства.

Оптимізація структури капіталу – процес пошуку найкращого співвідношення власних і позикових коштів.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Дайте визначення поняття «капітал» у фінансовому менеджменті. Розкрийте його основні характеристики та значення для діяльності господарського товариства.

2. У чому полягають їх основні відмінності? Які переваги та недоліки має кожен з них?

3. Перерахуйте та поясніть основні джерела формування власного та позикового капіталу господарського товариства. Як вони впливають на фінансову стійкість компанії?

3. Які внутрішні та зовнішні чинники визначають вибір оптимальної структури капіталу господарського товариства?

4. Охарактеризуйте основні підходи до визначення вартості власного та позикового капіталу. Як розраховується середньозважена вартість капіталу (WACC)?

5. Поясніть, як використання позикового капіталу впливає на рентабельність власного капіталу. Що таке фінансовий леверидж і які ризики він створює?

6. Що означає «оптимальна структура капіталу»? Які підходи використовуються для її визначення?

7. Охарактеризуйте основні концепції щодо структури капіталу: теорію Модільяні-Міллера, компромісну теорію, теорію ієрархії фінансування.

8. Які ризики пов'язані з високою часткою позикового капіталу в структурі фінансування компанії? Як можна їх мінімізувати?

9. Як особливості бізнес-моделі ІТ-компаній впливають на їхню структуру капіталу? Чим відрізняється фінансування стартапів від фінансування зрілих технологічних компаній?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке капітал з точки зору фінансового менеджменту?
2. Які основні відмінності між власним і позиковим капіталом?
3. Які фактори впливають на вибір структури капіталу господарського товариства?
4. Що таке середньозважена вартість капіталу (WACC) і як вона розраховується?
5. У чому суть фінансового левериджу та як він впливає на прибутковість власного капіталу?
6. Які основні методи оцінки вартості власного та позикового капіталу?
7. Що означає оптимальна структура капіталу і як її можна досягти?
8. У чому полягає сутність теорії структури капіталу Модільяні-Міллера?
9. Які ризики несе господарське товариство при надмірному використанні позикового капіталу?
10. Чим структура капіталу ІТ-компаній відрізняється від структури капіталу промислових бізнес-структур?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Власний капітал: основні джерела та особливості формування.
2. Позиковий капітал: переваги та ризики використання.
3. Методи визначення вартості власного капіталу.
4. Фінансування через випуск акцій: плюси та мінуси для господарського товариства.
5. Вплив податкового навантаження на вибір структури капіталу.
6. Практичні підходи до оптимізації структури капіталу компанії.
7. Зв'язок між фінансовим левериджем і ризиком банкрутства.
8. Аналіз структури капіталу провідних компаній.
9. Фінансування інноваційних компаній.
10. Роль боргового фінансування у стратегічному розвитку компанії.

ЗАДАЧІ

Задача 1. У скільки відсотків обходиться господарському отримання кредиту, якщо кредитна ставка 20%, а ставка оподаткування прибутку – 18%?

Задача 2. Визначте вартість капіталу за рахунок емісії привілейованих акцій, якщо ринкова вартість такої акції 100 грн, а дивіденд на акцію становить 20 грн.

Задача 3. Визначте вартість капіталу за рахунок емісії звичайних акцій, якщо ринкова вартість такої акції 100 грн., останній сплачений дивіденд на акцію становив 20 грн., а середньорічний темп приросту дивідендів – 5 %.

Задача 4. Господарське товариство, придбання якого розглядається як бізнес–інвестиція, протягом останніх років забезпечувало щорічний прибуток у розмірі 50 тис. грн. Середньозважена вартість капіталу даного господарського товариства становить 18%. Встановити, чи є обґрунтованою ціна в 300 тис. грн.

Кейс 1. Уявіть, що у вас є господарське товариство, яке спеціалізується на виробництві електроніки. Зараз розглядається можливість розширення виробництва та запуску нової лінійки продукції. Для цього потрібно вирішити, як розподілити капітал між власним та запозиченим.

Які аспекти слід врахувати при прийнятті цього рішення? Які можливі впливи на вартість капіталу та ефективність господарського товариства слід оцінити?

Кейс 2. Ви керуєте компанією, яка працює на ринку протягом кількох років і має стабільний прибуток. Розглядається можливість випуску облігацій для фінансування нових проєктів.

Як слід врахувати поточну структуру капіталу господарського товариства та які аспекти необхідно оцінити для оптимізації структури капіталу з метою максимізації вартості господарського товариства?

Кейс 3. Розгляньте ситуацію, коли компанія має можливість отримати кредит від банку або емітувати нові акції.

Які можливі наслідки будуть мати ці рішення для вартості капіталу та оптимізації структури капіталу? Які чинники вплинуть на вибір?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що є основним критерієм поділу капіталу на власний і позиковий?
 - а) форма власності;
 - б) джерело походження;
 - в) термін використання;
 - г) рівень ризику.
2. Яке з наведених джерел НЕ належить до власного капіталу господарського товариства?
 - а) статутний капітал;
 - б) нерозподілений прибуток;
 - в) довгострокові кредити;
 - г) додатковий капітал.
3. Який з наведених факторів безпосередньо впливає на структуру капіталу господарського товариства?

- а) політична ситуація в країні;
- б) спосіб ведення бухгалтерського обліку;
- в) галузеві особливості бізнесу;
- г) вибір маркетингової стратегії.

4. *Що показує середньозважена вартість капіталу (WACC)?*

- а) вартість усіх активів господарського товариства;
- б) середню вартість залученого капіталу з урахуванням його структури;
- в) вартість майбутніх інвестицій господарського товариства;
- г) коефіцієнт фінансового ризику компанії.

5. *Що відбувається з фінансовим ризиком компанії при збільшенні частки позикового капіталу?*

- а) ризик зменшується;
- б) ризик не змінюється;
- в) ризик зростає;
- г) залежить від політики дивідендів.

6. *Яке з тверджень найточніше описує фінансовий леверидж?*

- а) вплив позикового капіталу на прибутковість власного капіталу;
- б) збільшення капіталу господарського товариства за рахунок емісії акцій;
- в) вплив короткострокових фінансових вкладень на ліквідність;
- г) визначення вартості капіталу за допомогою ринкових методів.

7. *Яка теорія передбачає, що структура капіталу не впливає на вартість компанії за відсутності податків і фінансових труднощів?*

- а) компромісна теорія;
- б) теорія ієрархії фінансування;
- в) теорія Модільяні-Міллера;
- г) теорія ефективного ринку.

8. *Що є основною метою оптимізації структури капіталу господарського товариства?*

- а) мінімізація сукупних витрат на персонал;
- б) забезпечення максимального обсягу позикового капіталу;
- в) досягнення балансу між ризиком і доходністю;
- г) усунення впливу зовнішніх факторів на діяльність господарського товариства.

9. *Який метод оцінки вартості власного капіталу базується на ринкових ставках доходності акцій?*

- а) метод кумулятивної побудови;
- б) метод оцінки ризику;
- в) модель оцінки капітальних активів (CAPM);
- г) метод дисконтування грошових потоків.

10. *Чому IT-компанії часто мають нижчу частку позикового капіталу у структурі фінансування?*

- а) через високу капіталомісткість бізнесу;
- б) через нестабільність грошових потоків і високі ризики;
- в) через жорстке регулювання фінансової діяльності;

г) через високу вартість позикового капіталу на фінансовому ринку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.
2. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. Вид. 2-ге. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
3. Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посіб. 3-тє вид., змінене і доп. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.

ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність, класифікація, зміст та завдання управління інвестиціями.
2. Принципи розробки інвестиційної політики.
3. Особливості управління реальними інвестиціями.
4. Особливості управління фінансовими інвестиціями.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Інвестиції - довгострокові вкладення капіталу з метою отримання економічної вигоди.

Реальні інвестиції – вкладення в матеріальні активи: обладнання, нерухомість, запаси.

Фінансові інвестиції – вкладення в фінансові інструменти: акції, облігації, депозити.

Інвестиційна політика – стратегія формування та реалізації інвестиційних цілей господарського товариства.

Інвестиційний проєкт – комплекс взаємопов'язаних заходів для досягнення інвестиційних цілей.

Ефективність інвестицій – співвідношення результатів та витрат інвестиційного проєкту.

Інвестиційний ризик – ймовірність отримання менших результатів або збитків від інвестування.

Інвестиційний портфель – сукупність різних інвестиційних інструментів та активів, сформованих відповідно до інвестиційних цілей інвестора з урахуванням оптимального співвідношення дохідності та ризику.

Чиста приведена вартість (NPV) – показник, що відображає приріст вартості господарського товариства в результаті реалізації інвестиційного проєкту, розрахований як різниця між дисконтованими грошовими надходженнями та витратами.

Внутрішня норма рентабельності (IRR) – ставка дисконтування, при якій чиста приведена вартість проєкту дорівнює нулю, тобто показник максимально допустимого рівня витрат на капітал для інвестиційного проєкту.

Період окупності інвестицій (PP) – час, необхідний для того, щоб сума надходжень від реалізації проєкту відшкодувала суму інвестицій, характеризує ліквідність та ризик проєкту.

Диверсифікація інвестицій – метод зниження інвестиційних ризиків шляхом розподілу інвестиційних ресурсів між різними об'єктами вкладення, які безпосередньо не пов'язані між собою.

Індекс прибутковості (PI) – відносний показник, який характеризує рівень доходів на одиницю витрат, тобто ефективність вкладень – відношення суми дисконтованих грошових потоків до первинних інвестицій.

Реальні інвестиції (капітальні вкладення) – вкладення коштів у матеріальні (будівлі, споруди, обладнання) та нематеріальні (патенти, ліцензії, ноу-хау) активи господарського товариства для створення нових або модернізації існуючих виробничих потужностей.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проведіть порівняльний аналіз понять «реальні інвестиції» та «фінансові інвестиції». Наведіть приклади для кожного типу.
2. Розкрийте сутність інвестиційної політики господарського товариства. Які основні принципи її розробки?
3. Дослідите основні фактори, що впливають на вибір інвестиційного проєкту.
4. Проаналізуйте, як рівень ризику та ліквідність впливають на прийняття рішень.
5. На основі відкритих джерел визначте основні тенденції інвестування в ІТ–сфері. Які особливості цього виду інвестування?
6. Розрахуйте чисту приведену вартість (NPV) інвестиційного проєкту за таких умов:
 - початкові інвестиції – 1 500 000 грн.;
 - очікуваний грошовий потік – 500 000 грн. щороку протягом 5 років;
 - дисконтна ставка – 10%
- Виконайте розрахунок внутрішньої норми доходності (IRR) для інвестиційного проєкту та зробіть висновок щодо його доцільності.
7. Розгляньте кейс: компанія планує інвестувати у два проєкти – будівництво нового офісу або запуск нової цифрової платформи. Проведіть аналіз ризиків і запропонуйте оптимальний варіант з точки зору фінансового менеджменту.
8. Проаналізуйте кейс злиття двох компаній. Які інвестиційні фактори варто враховувати при ухваленні рішення про злиття?
9. Чи варто господарському товариству більше покладатися на власні або залучені інвестиції? Аргументуйте свою точку зору.
10. Обґрунтуйте, чому стратегія диверсифікації інвестицій є важливою для зниження ризиків.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. У чому полягає сутність інвестицій та які їх основні види?
2. Які основні етапи процесу управління інвестиціями?
3. Які принципи лежать в основі розробки інвестиційної політики господарського товариства?
4. Чим відрізняються реальні інвестиції від фінансових?
5. Які основні методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів використовуються у фінансовому менеджменті?
6. Що таке чиста приведена вартість (NPV) та як вона впливає на ухвалення інвестиційних рішень?
7. Як визначити внутрішню норму доходності (IRR) і які її ключові

особливості?

8. Чому важливо враховувати ризики при ухваленні інвестиційних рішень?
9. Які основні стратегії управління інвестиційним портфелем існують?
10. Які чинники впливають на ефективність інвестування в ІТ-сферу?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Сутність і класифікація інвестицій: основні види та характеристики.
2. Етапи управління інвестиційним процесом.
3. Принципи формування інвестиційної політики господарського товариства.
4. Реальні інвестиції: особливості управління та оцінка ефективності.
5. Фінансові інвестиції: основні інструменти та методи управління.
6. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів (NPV, IRR, PP, PI).
7. Інвестиційні ризики: класифікація, оцінка та методи мінімізації.
8. Управління інвестиційним портфелем.
9. Роль венчурного капіталу у фінансуванні стартапів.
10. Особливості інвестування в ІТ-сферу.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Компанія «Альфа» розглядає інвестиційний проєкт з наступними параметрами:

1. Початкові інвестиції – 2 млн. грн.
2. Прогнозовані грошові потоки:
 - 1 рік: 800 тис. грн.;
 - 2 рік: 900 тис. грн.;
 - 3 рік: 1100 тис. грн.
3. Ставка дисконтування: 15%

Завдання: розрахувати NPV проєкту, визначити IRR, розрахувати період окупності, зробити висновок про доцільність інвестування.

Задача 2. Компанія «Бета» має можливість інвестувати в цінні папери:

- акції компанії А (очікувана доходність 20%, ризик 15%);
- облігації компанії Б (доходність 12%, ризик 6%);
- депозит в банку (доходність 8%, ризик 2%);
- сума для інвестування: 500 тис. грн.

Завдання: сформувати оптимальний інвестиційний портфель, розрахувати загальний рівень ризику портфеля, визначити очікувану доходність портфеля, запропонувати заходи з управління ризиками.

Задача 3. ТОВ «Гама» планує оновлення виробничого обладнання. Є два варіанти:

Варіант 1:

- вартість: 1,5 млн. грн.;
- термін експлуатації: 5 років;
- річна економія: 400 тис. грн.;
- ліквідаційна вартість: 200 тис. грн.

Варіант 2:

- вартість: 2 млн. грн.;
- термін експлуатації: 7 років;
- річна економія: 500 тис. грн.;
- ліквідаційна вартість: 300 тис. грн.

Завдання: порівняти варіанти за NPV, розрахувати індекс рентабельності інвестицій, обрати оптимальний варіант.

Задача 4. Інвестиційний проєкт будівництва торгового центру:

1. Вартість будівництва: 15 млн. грн.
2. Термін реалізації: 2 роки
3. Прогнозований дохід від оренди: 3 млн грн/рік
4. Операційні витрати: 1,2 млн грн/рік
5. Джерела фінансування: 40% – власні кошти, 60% – кредит під 18% річних

Завдання: скласти план фінансування проєкту, розрахувати грошові потоки, оцінити ефективність проєкту, провести аналіз чутливості.

Задача 5. Аналіз інвестиційного портфеля господарського товариства:

Поточна структура:

- Акції (60%)
- Облігації (30%)
- Депозити (10%)

Загальна вартість: 3 млн грн

Завдання: оцінити ефективність поточної структури портфеля, розрахувати показники ризику, запропонувати варіанти оптимізації портфеля, розробити інвестиційну стратегію на наступний рік.

Кейс 1. ПАТ «Технопром» – виробниче підприємство, що спеціалізується на виготовленні промислового обладнання. У 2024 році керівництво компанії зіткнулося з необхідністю прийняття стратегічного інвестиційного рішення.

Поточна ситуація:

1. Річний оборот: 50 млн. грн.
2. Чистий прибуток: 8 млн. грн.
3. Знос обладнання: 70%
4. Вільні кошти для інвестування: 12 млн. грн.

Варіанти інвестування:

1. Модернізація виробництва:
 - вартість проєкту: 10 млн. грн.;
 - термін реалізації: 1 рік;

- прогнозоване збільшення продуктивності: 30%;
 - зниження собівартості: 15%;
 - період окупності: 3 роки
1. Придбання конкурента:
 - вартість угоди: 12 млн. грн.;
 - збільшення частки ринку: з 15% до 25%;
 - додатковий прибуток: 4 млн грн/рік;
 - період окупності: 4 роки
 2. Диверсифікація виробництва:
 - інвестиції: 8 млн. грн.;
 - вихід на новий ринок;
 - прогнозований прибуток: 3 млн грн/рік;
 - період окупності: 2,5 роки

Додаткові фактори: прогнозується зростання ринку на 20% протягом наступних 3 років, посилення конкуренції з боку іноземних виробників, нестабільність валютного курсу, можливі зміни в законодавстві щодо екологічних вимог.

Завдання:

1. Проаналізувати кожен варіант інвестування: розрахувати фінансові показники, оцінити ризики, визначити переваги та недоліки.
2. Розробити критерії оцінки інвестиційних альтернатив.
3. Обрати оптимальний варіант інвестування та обґрунтувати вибір.
4. Запропонувати план реалізації обраного варіанту: етапи впровадження, необхідні ресурси, контрольні точки, заходи з мінімізації ризиків.
5. Розробити альтернативний план дій у разі зміни ринкової ситуації.

Кейс 2. ТОВ «АгроІнвест» – середнє підприємство, що займається вирощуванням зернових культур. Підприємство має стабільний прибуток і розглядає можливості для розширення бізнесу.

Вихідні дані:

1. Земельний банк: 2000 га
2. Річний оборот: 45 млн. грн.
3. Чистий прибуток: 6 млн. грн.
4. Власні кошти для інвестування: 8 млн. грн.
5. Можливість залучення кредиту: до 10 млн. грн. під 18% річних.

Ринкова ситуація: зростання попиту на органічну продукцію, державні програми підтримки аграріїв, волатильність цін на зернові, кліматичні ризики.

Інвестиційні можливості:

А) Розширення земельного банку:

1. Оренда додаткових 1000 га
2. Вартість: 3 млн. грн.
3. Очікуваний додатковий прибуток: 2 млн грн/рік

Б) Будівництво елеватора:

1. Вартість: 15 млн. грн.

2. Термін будівництва: 1,5 роки
3. Очікуваний прибуток: 4 млн грн/рік
4. Можливість надання послуг зберігання іншим фермерам

В) Перехід на органічне землеробство:

1. Інвестиції: 7 млн. грн.
2. Період конверсії: 3 роки
3. Прогнозована премія до ціни: +40%
4. Зниження врожайності в перші роки: –30%

Завдання для аналізу:

1. Оцінити поточний фінансовий стан господарського товариства: проаналізувати основні фінансові показники, визначити інвестиційний потенціал, оцінити кредитоспроможність.
2. Провести SWOT-аналіз кожного інвестиційного варіанту.
3. Розрахувати для кожного варіанту: NPV, IRR, період окупності, Індекс прибутковості.
4. Визначити оптимальну структуру фінансування обраного проєкту.
5. Розробити: план реалізації проєкту, систему управління ризиками, критерії оцінки ефективності інвестицій, план дій при песимістичному сценарії.
6. Обґрунтувати вибір найбільш ефективного варіанту інвестування з урахуванням: фінансових показників, ринкових перспектив, операційних ризиків, стратегічних цілей господарського товариства.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Що є основною метою управління інвестиціями?*
 - а) мінімізація фінансових витрат;
 - б) досягнення максимального прибутку при заданому рівні ризику;
 - в) максимізація витрат на інвестиційні проєкти;
 - г) уникнення будь-яких ризиків.
2. *Який з наведених критеріїв НЕ використовується для класифікації інвестицій?*
 - а) об'єкт інвестування;
 - б) джерело фінансування;
 - в) термін окупності;
 - г) галузева структура.
3. *Який із принципів інвестиційної політики передбачає врахування ризику при ухваленні рішень?*
 - а) принцип ліквідності;
 - б) принцип оптимізації;
 - в) принцип ризикованості;
 - г) принцип диверсифікації.
4. *Що характеризує реальні інвестиції?*
 - а) вкладення в цінні папери;
 - б) інвестування в матеріальні активи, такі як обладнання та будівлі;
 - в) купівля облігацій державного займу;

г) укладання депозитних договорів.

5. Який із методів оцінки інвестиційної привабливості враховує часову вартість грошей?

- а) метод розрахунку чистого прибутку;
- б) метод середньої рентабельності;
- в) метод чистої приведеної вартості (NPV);
- г) метод розрахунку бухгалтерського прибутку.

6. Що є основною метою фінансових інвестицій?

- а) відтворення основних засобів господарського товариства;
- б) отримання доходу від операцій із цінними паперами;
- в) вкладення коштів у модернізацію виробництва;
- г) оптимізація податкового навантаження.

7. Яке з наведених понять відноситься до ризиків фінансових інвестицій?

- а) технологічний ризик;
- б) ліквідний ризик;
- в) екологічний ризик;
- г) операційний ризик.

8. Що таке інвестиційний портфель?

- а) сукупність активів господарського товариства;
- б) набір інвестицій, сформованих відповідно до обраної стратегії;
- в) балансовий звіт господарського товариства;
- г) сукупність усіх фінансових операцій товариства.

9. Яка стратегія управління інвестиціями передбачає активну зміну складу інвестиційного портфеля залежно від змін ринкових умов?

- а) консервативна;
- б) пасивна;
- в) агресивна;
- г) стратегія мінімізації ризику.

10. Який метод оцінки ефективності інвестиційного проєкту базується на дисконтуванні грошових потоків?

- а) метод розрахунку періоду окупності;
- б) метод внутрішньої норми доходності (IRR);
- в) метод бухгалтерської рентабельності;
- г) метод порівняльного аналізу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Слободянюк О., Кібік О., Примаченко І., Добровольська В. Фінансова діяльність в ІТ-сфері: навч.-метод. посібн. [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. 133 с.
2. Слободянюк О., Кібік О., Котлубай В., Корнілова О., Примаченко І. Інвестиційний менеджмент: навч.-метод. посібн. [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. 129 с.
3. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. Вид. 2-ге. –Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.

4. Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посіб. 3-тє вид., змінене і доп. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.
5. Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 154 с.

ТЕМА 9.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність та класифікація фінансових ризиків.
2. Управління фінансовим ризиком.
3. Оцінка фінансових ризиків.
4. Страхування фінансових ризиків.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Фінансовий ризик – ймовірність втрати фінансових ресурсів внаслідок невизначеності економічної ситуації.

Класифікація ризиків – систематизація ризиків за джерелами виникнення та характером впливу.

Управління ризиками – процес ідентифікації, оцінки та мінімізації потенційних фінансових втрат.

Страхування ризиків – метод захисту від фінансових втрат через передачу ризику страховій компанії.

Диверсифікація – розподіл інвестицій між різними активами для зниження ризику.

Хеджування – використання фінансових інструментів для компенсації можливих збитків.

Ризик-менеджмент – система управління ризиками господарського товариства.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Опишіть основні види фінансових ризиків, наведіть приклади для кожного виду.
2. Визначте основні загрози, які фінансові ризики створюють для господарських товариств у різних секторах економіки.
3. Розгляньте основні методи мінімізації фінансових ризиків та наведіть приклади їх застосування.
4. Проаналізуйте підходи до оцінки фінансових ризиків. Обґрунтуйте, у яких випадках слід використовувати кожен із них.
5. Визначте, як фінансові ризики впливають на вартість капіталу компанії, та запропонуйте способи їхньої компенсації.
6. Оцініть значення страхування фінансових ризиків господарських товариств. Розгляньте особливості страхування валютних, кредитних і ринкових ризиків.
7. Проаналізуйте фінансовий стан обраної компанії та визначте її основні фінансові ризики. Запропонуйте заходи щодо їх мінімізації.
8. Використовуючи дані будь-якої компанії, проаналізуйте можливі сценарії розвитку подій за різних рівнів ризику.
9. Дослідить взаємозв'язок між антикризовим управлінням і фінансовими

ризиками. Наведіть реальні приклади кризових ситуацій та їх подолання.

10. Опишіть основні ризики, з якими стикаються міжнародні компанії, та порівняйте їх з ризиками національних компаній.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке фінансовий ризик і які його основні характеристики?
2. Які основні види фінансових ризиків ви знаєте? Наведіть приклади.
3. Які методи використовуються для управління фінансовими ризиками?
4. У чому полягає сутність кількісної та якісної оцінки фінансових ризиків?
5. Що таке диверсифікація ризиків та як вона працює у фінансовому менеджменті?
6. Як фінансовий ризик впливає на фінансову стійкість господарського товариства?
7. Які основні інструменти страхування фінансових ризиків?
8. Як кредитний ризик відрізняється від ринкового ризику?
9. Яким чином фінансовий ризик пов'язаний із процесом фінансового планування?
10. Які ризики є найбільш актуальними для ІТ-компаній, і як вони можуть ними управляти?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Фінансові ризики: сутність, класифікація та основні загрози для бізнесу.
2. Методи управління фінансовими ризиками.
3. Оцінка фінансових ризиків.
4. Роль страхування у мінімізації фінансових ризиків.
5. Хеджування як інструмент зниження фінансових ризиків.
6. Кредитні ризики та їх вплив на фінансову стабільність господарського товариства.
7. Ризики інвестування – як оцінити й мінімізувати фінансові втрати.
8. Управління валютними ризиками у міжнародному бізнесі.
9. Фінансовий ризик у стартапах та ІТ-компаніях.
10. Антикризове фінансове управління як стратегії подолання ризиків та фінансових криз.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Компанія експортує продукцію до ЄС, отримуючи платежі в євро. Очікуваний дохід – 500 000 євро через 3 місяці. Поточний курс – 48 грн/євро. Очікується, що курс може змінитися на $\pm 5\%$.

Визначте можливий фінансовий ризик у гривнях. Запропонуйте методи його мінімізації.

Задача 2. Господарське товариство планує взяти кредит 5 млн. грн. під 15% річних на 3 роки. Його річний прибуток – 2 млн. грн.

Оцініть, чи здатне господарське товариство обслуговувати борг без ризику неплатоспроможності.

Задача 3. Компанія має такі показники:

1. Власний капітал – 8 млн. грн.
2. Зобов'язання – 12 млн. грн.
3. Загальні активи – 20 млн. грн.

Розрахуйте коефіцієнт фінансової незалежності та зробіть висновки щодо фінансового ризику.

Задача 4. Інвестор має 1 млн грн і розглядає три варіанти інвестування:

1. Вкладення всієї суми в один актив із дохідністю 15% і ризиком втрати 10%.
2. Поділ суми між двома активами (ризиковим – 20% і безризиковим – 5%).
3. Диверсифікація на три активи з дохідностями 10%, 12% та 8%.

Який варіант є найбільш оптимальним з точки зору ризику?

Задача 5. Господарське товариство має такі фінансові показники:

1. Короткострокові зобов'язання – 2 млн. грн.
2. Оборотні активи – 1,5 млн. грн.
3. Чистий прибуток – 500 тис. грн.
4. Загальна сума активів – 5 млн грн.

Розрахуйте коефіцієнти ліквідності та оцініть ризик банкрутства.

Задача 6. Господарське товариство імпортує обладнання за контрактом у доларах США на суму 100 000 \$. Курс на момент підписання угоди – 42 грн/\$. Через місяць курс може зрости до 43 грн/\$. Оцініть можливі фінансові втрати. Запропонуйте способи хеджування валютного ризику.

Задача 7. ІТ-компанія розробляє програмний продукт. Постійні витрати – 2 млн грн, змінні витрати – 1000 грн на одиницю, ціна продажу – 2000 грн.

Визначте точку беззбитковості. Оцініть ризики, пов'язані зі зниженням ціни на 10%.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що є основною характеристикою фінансового ризику?

- а) можливість отримання прибутку;
- б) ймовірність фінансових втрат або нестабільності;
- в) повна відсутність ризику у фінансових операціях;
- г) зростання доходів компанії.

2. Який з наведених видів ризиків є фінансовим?

- а) технологічний ризик;
- б) ліквідний ризик;

в) екологічний ризик;

г) операційний ризик.

3. Який метод управління фінансовими ризиками передбачає їх часткову або повну передачу страховій компанії?

а) хеджування;

б) страхування;

в) диверсифікація;

г) оптимізація.

4. Який фактор може бути причиною валютного ризику?

а) коливання курсу національної валюти;

б) зміни процентних ставок;

в) зниження продуктивності праці;

г) підвищення екологічних стандартів.

5. Який метод управління фінансовими ризиками полягає у розподілі активів між різними видами інвестицій?

а) хеджування;

б) диверсифікація;

в) спекуляція;

г) депозитування.

6. Який з коефіцієнтів використовується для оцінки ліквідності господарського товариства?

а) коефіцієнт автономії;

б) коефіцієнт швидкої ліквідності;

в) рентабельність активів;

г) оборотність дебіторської заборгованості.

7. Що таке хеджування?

а) використання деривативів для зниження фінансових ризиків;

б) надання фінансової допомоги іншим компаніям;

в) аналіз фінансових показників компанії;

г) оцінка ефективності інвестицій.

8. Який ризик виникає у господарського товариства через залежність від позикового капіталу?

а) операційний ризик;

б) кредитний ризик;

в) відсотковий ризик;

г) страховий ризик.

9. Що є основною метою страхування фінансових ризиків?

а) отримання прибутку від ризикованих операцій;

б) усунення всіх можливих ризиків;

в) передача ризику страховій компанії в обмін на страхові виплати;

г) ведення високоризикової діяльності без втрат.

10. Який із наведених показників найкраще характеризує кредитний ризик?

а) співвідношення боргу до власного капіталу;

б) коефіцієнт оборотності запасів;

- в) рентабельність активів;
- г) коефіцієнт автономії.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Кібік О., Слободянюк О., Кузнецова Л. Ризик-менеджмент: навч. -метод. посібн. [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 84 с.
2. Слободянюк О., Кібік О., Примаченко І., Добровольська В. Фінансова діяльність в ІТ-сфері: навч.-метод. посіб. [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 133 с.

ТЕМА 10. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність і задачі аналізу фінансових звітів.
2. Аналіз балансу господарського товариства.
3. Аналіз звіту про фінансові результати (сукупний дохід) господарського товариства.
4. Аналіз звіту про рух грошових коштів.
5. Аналіз звіту про власний капітал.
6. Аналіз основних фінансових коефіцієнтів.

Основні поняття до теми

Фінансова звітність – система узагальнених показників про фінансовий стан та результати діяльності господарського товариства.

Баланс – звіт про активи, зобов'язання та власний капітал господарського товариства на певну дату.

Звіт про фінансові результати – документ, що відображає доходи, витрати та прибутковість господарського товариства.

Звіт про рух грошових коштів – звіт про надходження та витрати грошових коштів за певний період.

Фінансові коефіцієнти – відносні показники, що характеризують фінансовий стан господарського товариства.

Ліквідність – здатність господарського товариства швидко перетворювати активи на грошові кошти.

Рентабельність – відносний показник ефективності діяльності господарського товариства.

Фінансовий аналіз – процес дослідження фінансового стану та результатів діяльності господарського товариства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку.

Платоспроможність – здатність господарського товариства своєчасно і в повному обсязі погашати свої поточні зобов'язання за рахунок наявних грошових ресурсів.

Фінансова стійкість – характеристика стабільності фінансового стану господарського товариства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів.

Ділова активність – комплексна характеристика, яка відображає ефективність використання матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів господарського товариства і характеризує якість управління, можливості економічного зростання та достатність капіталу.

Коефіцієнт автономії – показник, що характеризує частку власного капіталу у загальній сумі джерел фінансування господарського товариства і показує рівень його фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Звіт про власний капітал – фінансовий звіт, що відображає зміни у складі власного капіталу господарського товариства протягом звітного періоду, включаючи інформацію про зміни в статутному капіталі, додатковому капіталі, резервному капіталі, нерозподіленому прибутку та інших складових власного капіталу.

Примітки до фінансової звітності – складова фінансової звітності, що містить детальну інформацію про облікову політику господарського товариства та додаткові пояснення до статей фінансових звітів, забезпечуючи їх повне розкриття та обґрунтування.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Оберіть самостійно господарське товариство та:

1. Оцініть фінансову ситуацію господарського товариства на основі його балансу за останні 3 роки. Визначте основні тенденції зміни активів та пасивів.
2. Проаналізуйте звіт про фінансові результати господарського товариства за минулий рік. Зробіть висновки щодо рівня доходів і витрат, а також динаміки чистого прибутку/збитку.
3. Проведіть аналіз ліквідності господарського товариства за допомогою коефіцієнтів ліквідності (поточний, швидкий та готівковий коефіцієнт). Оцініть здатність господарського товариства покривати свої короткострокові зобов'язання.
4. Проаналізуйте звіт про рух грошових коштів господарського товариства, зокрема, зверніть увагу на чистий грошовий потік від операційної діяльності та його вплив на фінансову стабільність компанії.
5. Зробіть аналіз структури власного капіталу господарського товариства. Визначте частку власних і позикових коштів у фінансуванні діяльності господарського товариства та оцініть її ефективність.
6. Використовуючи основні фінансові коефіцієнти (рентабельності, оборотності та фінансової стійкості), проведіть комплексний аналіз фінансових результатів господарського товариства за останні два роки.
7. Проаналізуйте коефіцієнт оборотності активів господарського товариства. Оцініть ефективність використання активів для генерації доходів.
8. Проведіть порівняльний аналіз фінансових звітів господарського товариства за два різні роки (або квартали). Визначте ключові зміни у фінансовій ситуації.
9. Зробіть прогноз фінансових результатів господарського товариства на основі аналізу його звітів за попередні періоди. Використовуйте коефіцієнти і тренди для прогнозування на наступний рік.
10. Оцініть вплив змін у валютному курсі на фінансовий стан господарського товариства, використовуючи дані з фінансових звітів. Зробіть висновки про можливі ризики для господарського товариства.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що є сутністю аналізу фінансових звітів і які основні задачі цього аналізу?
2. Які основні елементи потрібно враховувати при аналізі балансу господарського товариства?
3. Як проводиться аналіз звіту про фінансові результати (сукупний дохід) господарського товариства і які показники є ключовими?
3. Що відображає звіт про рух грошових коштів, і як його аналіз допомагає в оцінці фінансової стійкості господарського товариства?
4. Які ключові аспекти слід враховувати при аналізі звіту про власний капітал господарського товариства?
5. Як аналіз основних фінансових коефіцієнтів допомагає оцінити фінансову ситуацію господарського товариства?
6. Які основні групи фінансових коефіцієнтів використовуються для аналізу ліквідності, рентабельності, активності та фінансової стійкості господарського товариства?
7. Як аналіз взаємозв'язку показників фінансових звітів може вплинути на прийняття управлінських рішень?
8. Які методи використовуються для порівняння фінансових звітів за різні періоди?
9. Як можна за допомогою аналізу фінансових звітів прогнозувати майбутні фінансові результати господарського товариства?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Сутність і задачі аналізу фінансових звітів господарського товариства.
2. Аналіз балансу господарського товариства: ключові показники та методи аналізу активів і пасивів для оцінки фінансової стійкості.
3. Аналіз звіту про фінансові результати (сукупний дохід): оцінка доходів, витрат і прибутку, їх вплив на фінансовий стан господарського товариства.
4. Аналіз звіту про рух грошових коштів: як звіт про рух грошових коштів допомагає оцінити ліквідність та платоспроможність господарського товариства.
5. Аналіз звіту про власний капітал: оцінка структури та зміни в власному капіталі господарського товариства.
6. Ключові фінансові коефіцієнти для аналізу фінансових звітів: ліквідність, рентабельність, оборотність, фінансова стійкість.
7. Методи порівняльного аналізу фінансових звітів.
8. Фінансовий аналіз і прийняття управлінських рішень.
9. Прогнозування фінансових результатів господарського товариства за допомогою аналізу фінансових звітів.
10. Вплив зовнішніх факторів на фінансові звіти господарського товариства.

ЗАДАЧІ

Оберіть самотійно господарське товариство.

Задача 1. На основі даних балансу господарського товариства визначте частку основних та оборотних активів у загальних активах. Оцініть, яка структура активів є більш ефективною для господарського товариства.

Задача 2. За допомогою фінансового звіту господарського товариства обчисліть основні показники рентабельності: рентабельність продажів, активів, власного капіталу. Зробіть висновки щодо ефективності діяльності господарського товариства.

Задача 3. Визначте коефіцієнти ліквідності (поточний, швидкий та готівковий коефіцієнт) господарського товариства на основі його балансу. Оцініть платоспроможність господарського товариства.

Задача 4. На основі звіту про рух грошових коштів господарського товариства визначте чистий грошовий потік від операційної діяльності. Оцініть, чи є підприємство здатним генерувати достатню кількість грошових коштів для покриття своїх зобов'язань.

Задача 5. Проаналізуйте структуру витрат господарського товариства, яка відображена в звіті про фінансові результати. Визначте, які витрати є найбільшими і запропонуйте шляхи їх оптимізації.

Задача 6. Використовуючи дані балансу та звіту про фінансові результати, обчисліть коефіцієнти фінансової стійкості та незалежності. Оцініть рівень фінансової стійкості господарського товариства.

Задача 7. На основі звіту про власний капітал визначте, які фактори вплинули на зміни у власному капіталі господарського товариства за останній період. Визначте вплив на фінансову стабільність господарського товариства.

Задача 8. Використовуючи фінансові коефіцієнти та тренди з попередніх періодів, складіть прогноз фінансових результатів господарського товариства на наступний рік. Визначте, чи є ризики для досягнення поставлених цілей.

Задача 9. Порівняйте фінансові звіти господарського товариства за два різні роки. Оцініть динаміку зміни основних показників і визначте позитивні або негативні тенденції в діяльності господарського товариства.

Задача 10. За допомогою коефіцієнтів оборотності активів та основних засобів визначте, як ефективно підприємство використовує свої активи для генерування доходів. Оцініть, чи потребує підприємство змін у своїй стратегії управління активами.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Що таке аналіз фінансових звітів?*
 - а) оцінка наукових досліджень компанії;
 - б) оцінка фінансового стану господарського товариства на основі фінансових документів;
 - в) вивчення стратегічних цілей господарського товариства;
 - г) оцінка структури організації.
2. *Який з наступних коефіцієнтів відноситься до групи коефіцієнтів ліквідності?*
 - а) коефіцієнт оборотності активів;
 - б) поточний коефіцієнт ліквідності;
 - в) коефіцієнт рентабельності власного капіталу;
 - г) коефіцієнт фінансової стійкості.
3. *Який з фінансових звітів використовується для оцінки фінансових результатів господарського товариства за звітний період?*
 - а) звіт про рух грошових коштів;
 - б) баланс;
 - в) звіт про фінансові результати;
 - г) звіт про власний капітал.
4. *Який показник є основним для оцінки ліквідності господарського товариства?*
 - а) коефіцієнт рентабельності;
 - б) коефіцієнт фінансової стійкості;
 - в) поточний коефіцієнт ліквідності;
 - г) коефіцієнт оборотності активів.
5. *Що можна визначити за допомогою звіту про рух грошових коштів?*
 - а) прибуток господарського товариства;
 - б) джерела та використання грошових коштів;
 - в) структуру активів;
 - г) структуру доходів господарського товариства.
6. *Що є основним завданням аналізу балансу господарського товариства?*
 - а) оцінка результатів операційної діяльності;
 - б) оцінка фінансової стійкості та ліквідності господарського товариства;
 - в) визначення рівня прибутковості господарського товариства;
 - г) аналіз грошових потоків.
7. *Що з перерахованого є фінансовим коефіцієнтом рентабельності?*
 - а) коефіцієнт оборотності активів;
 - б) чистий прибуток на одиницю доходу;
 - в) поточний коефіцієнт ліквідності;
 - г) коефіцієнт фінансової стійкості.
8. *Які з наведених звітів дозволяють оцінити зміни в капіталі господарського товариства?*
 - а) звіт про рух грошових коштів;
 - б) баланс;

в) звіт про фінансові результати;

г) звіт про власний капітал.

9. Що включає звіт про фінансові результати господарського товариства?

а) структуру активів і пасивів;

б) джерела фінансування господарського товариства;

в) доходи та витрати господарського товариства за звітний період;

г) зміни у власному капіталі.

10. Яка мета використання фінансових коефіцієнтів у процесі аналізу звітності господарського товариства?

а) визначити рівень податків, які сплачує підприємство;

б) з'ясувати ефективність використання активів, капіталу та прибутковості;

в) визначити, які зобов'язання господарського товариства є найбільшими;

г) оцінити загальну структуру доходів і витрат.

РЕКОМЕНДОВАНЕ ДЖЕРЕЛО

1. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

ТЕМА 11. ВНУТРІШНЬОФІРМОВЕ ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Зміст та задачі фінансового планування.
2. Методи фінансового прогнозування та планування.
3. Оперативне фінансове планування, його зв'язок із контролінгом.
4. Система бюджетування у господарському товаристві.

Основні поняття до теми

Фінансове планування – процес розробки фінансових планів для досягнення стратегічних цілей господарського товариства.

Фінансове прогнозування – процес передбачення майбутніх фінансових показників, результатів і умов на основі вивчення тенденцій їх зміни, що служить основою для фінансового планування.

Бюджетування - процес планування майбутніх операцій господарського товариства та оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів, що включає розробку, виконання, контроль та аналіз фінансового плану.

Фінансовий контролінг – функціональна система планування, контролю, аналізу відхилень, координації, внутрішнього консалтингу та загального інформаційного забезпечення керівництва господарським товариством.

Платіжний календар – інструмент оперативного фінансового планування, що представляє собою план надходження і витрачання грошових коштів господарського товариства на короткостроковий період.

Фінансова стратегія – довгостроковий фінансовий план розвитку господарського товариства, що визначає його фінансові цілі, механізми їх досягнення та джерела фінансування.

Фінансовий бюджет – план надходжень та витрат грошових коштів господарського товариства.

Стратегічне фінансове планування – довгострокове планування фінансової діяльності.

Оперативне фінансове планування – короткострокове планування (до одного року), що забезпечує розробку конкретних фінансових показників для досягнення цілей, визначених стратегічним фінансовим плануванням.

Фінансовий план – документ, що відображає обсяг надходжень і витрачання грошових коштів, фінансові результати діяльності господарського товариства на певний період, включаючи джерела формування ресурсів та напрямки їх використання.

Rolling forecast (безперервне прогнозування) – метод фінансового планування, при якому прогнози регулярно оновлюються після закінчення певного періоду, забезпечуючи постійну наявність актуального фінансового плану.

Система збалансованих показників – інструмент стратегічного управління та планування, що дозволяє пов'язати фінансові показники з нефінансовими індикаторами розвитку господарського товариства в єдину систему.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Поясніть сутність фінансового планування та його основні завдання в діяльності господарського товариства.
2. Охарактеризуйте основні етапи процесу фінансового планування у господарському товаристві.
3. Які методи фінансового прогнозування використовуються для оцінки майбутнього фінансового стану господарського товариства? Дайте їх короткий опис.
4. Визначте роль фінансового планування в процесі прийняття управлінських рішень.
5. Що таке оперативне фінансове планування і в чому його особливості?
6. Розкрийте взаємозв'язок оперативного фінансового планування з контролінгом у господарському товаристві.
7. Проаналізуйте вплив змін у зовнішньому середовищі (економічна ситуація, зміна законодавства тощо) на фінансове планування господарського товариства.
8. Опишіть етапи складання бюджету господарського товариства. Які аспекти необхідно враховувати при його розробці?
9. Поясніть, які фактори впливають на формування фінансових планів і бюджетів господарського товариства на різних рівнях.
10. Визначте значення і роль фінансового контролю в процесі фінансового планування і прогнозування.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке фінансове планування і які його основні завдання?
2. Які методи фінансового прогнозування застосовуються для оцінки майбутнього фінансового стану господарського товариства?
3. У чому полягає сутність оперативного фінансового планування?
4. Який зв'язок існує між оперативним фінансовим плануванням та контролінгом у господарському товаристві?
5. Що включає в себе система бюджетування у господарському товаристві?
6. Як зовнішні фактори (економічні, політичні) можуть впливати на фінансове планування господарського товариства?
7. В чому полягає основна мета фінансового плану господарського товариства і як вона досягається?
8. Які основні етапи включає процес складання бюджету у господарському товаристві?
9. Чому важливо правильно прогнозувати доходи та витрати в рамках

фінансового планування?

10. Як фінансовий контроль сприяє досягненню ефективного фінансового планування?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Сутність і завдання фінансового планування у господарському товаристві.
2. Методи фінансового прогнозування господарського товариства.
3. Оперативне фінансове планування як процес і зв'язок з іншими функціями управління.
4. Бюджетування на підприємстві: етапи, методи та інструменти.
5. Використання бюджетів для оцінки фінансових результатів господарського товариства.
6. Вплив зовнішнього середовища на фінансове планування.
7. Методи оцінки фінансових ризиків при складанні фінансових планів.
8. Фінансовий контроль як частина процесу фінансового планування.
9. Система бюджетування у господарському товаристві: види бюджетів і їх роль.
10. Роль контролінгу в процесі фінансового планування та прогнозування у господарському товаристві.

ЗАДАЧІ

Задача 1. Компанія «Техно-Прогрес» планує розширення виробництва. Дані продажів за останні 4 квартали: 1,2 млн. грн., 1,4 млн. грн., 1,5 млн. грн. 1,6 млн. грн.

Проаналізуйте та порівняйте результати прогнозування обсягів продажів на наступний рік, використовуючи три різні методи: метод екстраполяції тренду, метод експертних оцінок, економетричне моделювання.

Обґрунтуйте, який метод найбільш доцільний у даному випадку.

Задача 2. Виробнича компанія має три основні підрозділи: виробничий цех, відділ збуту та адміністративний відділ.

Розробіть систему операційних бюджетів для кожного підрозділу на квартал, враховуючи: бюджет продажів, бюджет виробництва, бюджет прямих матеріальних витрат, бюджет прямих витрат на оплату праці, бюджет загальновиробничих витрат

Поясніть взаємозв'язок між цими бюджетами.

Задача 3. Торговельна компанія «Бета-Трейд» має проблеми з ліквідністю. *Складіть платіжний календар на місяць, враховуючи:*

1. Очікувані надходження від продажів: 800 тис. грн.
2. Погашення дебіторської заборгованості: 200 тис. грн.
3. Виплати постачальникам: 600 тис. грн.
4. Заробітна плата: 250 тис. грн.

5. Орендні платежі: 100 тис. грн.

Запропонуйте заходи для оптимізації грошових потоків.

Задача 4. У компанії «Альфа-Буд» спостерігається систематичне відхилення фактичних показників від планових.

Проаналізуйте причини відхилень та розробіть систему показників для контролінгу, включаючи: KPI для різних рівнів управління, систему раннього попередження, механізм коригування планів.

Запропонуйте заходи щодо вдосконалення системи контролінгу.

Задача 5. Компанія «Інвест-Груп» планує вихід на міжнародний ринок.

Розробіть довгостроковий фінансовий план на 3 роки, який включає: прогноз продажів на нових ринках, план капітальних інвестицій, прогноз структури капіталу, оцінку ризиків та заходи щодо їх мінімізації.

Задача 6. Виробниче підприємство «Дельта» має високу частку постійних витрат. Проаналізуйте структуру витрат та розробіть план їх оптимізації, враховуючи: точку беззбитковості, операційний леверидж, можливості аутсорсингу, варіанти реструктуризації виробництва.

Задача 7. Розробіть для господарського товариства «Гама-Інвест» систему взаємопов'язаних планів: прогнозний баланс, план прибутків і збитків, план руху грошових коштів

Продемонструйте взаємозв'язок між цими документами та їх роль у прийнятті управлінських рішень.

Задача 8. Компанія «Сігма-Технології» працює на ринку IT-послуг та має наступні показники за 2024 рік:

Планові показники:

1. Дохід від реалізації: 12 млн. грн.
2. Операційні витрати: 8 млн. грн.
3. Чистий прибуток: 3,2 млн. грн.
4. Рентабельність продажів: 26,7%

Фактичні показники:

1. Дохід від реалізації: 10,5 млн. грн.
2. Операційні витрати: 7,8 млн. грн.
3. Чистий прибуток: 2,1 млн. грн.
4. Рентабельність продажів: 20%

Завдання:

1. Розрахуйте абсолютні та відносні відхилення фактичних показників від планових.

2. Проаналізуйте ефективність системи фінансового планування в компанії.

3. Визначте основні причини відхилень.

4. Запропонуйте заходи щодо вдосконалення системи фінансового планування.

5. Розробіть систему показників для моніторингу виконання планів.

Додаткові умови: компанія використовує квартальну систему планування, впроваджено систему бюджетування, є три основні центри фінансової відповідальності, планування здійснюється методом «згори-вниз»".

Кейс 1. Компанія «Техно Плюс» планує вийти на ринок з новим продуктом - інноваційним смартфоном. Для цього необхідно здійснити фінансове прогнозування, щоб оцінити, чи є економічна доцільність запуску продукту на ринок. Керівництво компанії розглядає кілька методів фінансового прогнозування:

Метод експертних оцінок – залучення команди спеціалістів для прогнозування обсягів продажу на основі досвіду.

Статистичний метод – використання історичних даних продажів схожих продуктів для прогнозування.

Метод кореляційного аналізу – вивчення впливу факторів (рівень доходів населення, інфляція, ціни на схожі продукти) на майбутні продажі.

Запитання:

1. Який метод буде найбільш ефективним для прогнозування продажу нового продукту?

2. Які фактори слід врахувати при виборі методу прогнозування?

3. Як застосування різних методів може вплинути на фінансовий план і прогноз доходів?

Кейс 2. Компанія «ЕкоПак» спеціалізується на виробництві екологічно чистих упаковок. Зараз компанія стикається з економічною нестабільністю в країні: інфляція росте, коливання валютного курсу збільшують витрати на імпортовані матеріали. Керівництво компанії зіштовхнулося з необхідністю перегляду фінансового плану та бюджету на наступний рік. Є два варіанти:

1. Збереження поточного бюджету з адаптацією до нових умов (коригування витрат і доходів).

2. Перегляд фінансового плану та створення резервів для покриття непередбачених витрат, з урахуванням можливих змін у макроекономічному середовищі.

Запитання:

1. Які фактори повинні бути враховані при коригуванні бюджету в умовах економічної нестабільності?

2. Як компанії слід врахувати можливі валютні коливання у фінансовому плані?

3. Який з варіантів фінансового планування є більш ефективним у цьому випадку, і чому?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Що є основною метою фінансового планування?*
 - а) оцінка майбутніх фінансових результатів;
 - б) зниження податкових зобов'язань;
 - в) оптимізація витрат на виробництво;
 - г) збільшення обсягів продажу продукції.
2. *Який з методів фінансового прогнозування ґрунтується на вивченні минулої діяльності господарського товариства?*
 - а) експертні оцінки;
 - б) статистичні методи;
 - в) дельфі-метод;
 - г) метод кореляційного аналізу.
3. *Оперативне фінансове планування передбачає:*
 - а) визначення стратегічних цілей компанії на тривалий період;
 - б) щоденне коригування фінансових показників;
 - в) складання бюджету на рік;
 - г) складання фінансового плану на півріччя.
4. *Який із наведених елементів є складовою частиною системи бюджетування у господарському товаристві?*
 - а) визначення джерел залучення інвестицій;
 - б) формування прогнозів по витратах;
 - в) підготовка фінансових звітів для зовнішніх користувачів;
 - г) аналіз фінансових ризиків господарського товариства.
5. *Що включає в себе процес складання бюджету господарського товариства?*
 - а) тільки прогнозування доходів і витрат;
 - б) підготовка фінансової звітності;
 - в) оцінка стратегічних напрямів розвитку;
 - г) прогнозування доходів, витрат і фінансування діяльності.
6. *Які фактори можуть вплинути на коригування фінансових планів господарського товариства?*
 - а) вихід на нові ринки;
 - б) внутрішні економічні зміни в країні;
 - в) зміни в зовнішньому середовищі (економічна ситуація, законодавчі зміни);
 - г) всі відповіді вірні.
7. *Яка роль фінансового контролю в процесі фінансового планування?*
 - а) оцінка ефективності виробництва;
 - б) здійснення контролю за правильністю складання звітності;
 - в) забезпечення відповідності фактичних результатів запланованим показникам;
 - г) підготовка прогнозів для зовнішніх інвесторів.
8. *Що є основною метою оперативного фінансового планування?*
 - а) оцінка фінансової стабільності господарського товариства;
 - б) створення стратегії розвитку на кілька років вперед;

в) задоволення короткострокових фінансових потреб господарського товариства;

г) оцінка ефективності довгострокових інвестицій.

9. *Які з наведених етапів є частиною процесу фінансового планування?*

а) прогнозування фінансових результатів на основі стратегічного аналізу;

б) формування прогнозу доходів і витрат на основі минулих показників;

в) обговорення плану з фінансовими аналітиками;

г) складання управлінського плану на основі річних фінансових звітів.

10. *Як зміни в макроекономічному середовищі (наприклад, інфляція) можуть вплинути на фінансове планування господарського товариства?*

а) потрібно коригувати прогнози доходів і витрат з урахуванням інфляції;

б) підприємство повинно скоротити обсяги продажу продукції;

в) всі фінансові прогнози стають неактуальними;

г) немає впливу на фінансові плани, оскільки ці зміни не важливі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

2. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Вид. 2-ге. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.

3. Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посібн. 3-тє вид., змінене і доп. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.

ТЕМА 12. АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність та принципи антикризового фінансового менеджменту.
2. Поняття, види і причини банкрутства.
3. Методи прогнозування банкрутства господарського товариства.
4. Правове та організаційне забезпечення санаційних і ліквідаційних процедур.

Основні поняття до теми

Антикризове управління – система заходів з попередження, подолання та мінімізації наслідків фінансової кризи господарського товариства.

Банкрутство – неспроможність господарського товариства виконати свої фінансові зобов'язання.

Санація – система заходів, спрямованих на запобігання оголошенню господарського товариства банкрутом.

Ліквідаційна процедура – процес припинення діяльності господарського товариства з метою погашення боргів.

Фінансова криза – стан фінансової нестабільності господарського товариства, що характеризується збитковістю.

Методи прогнозування банкрутства – інструменти та моделі оцінки ймовірності фінансового краху.

Реструктуризація – комплекс заходів з перетворення фінансово-господарської системи господарського товариства.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розкрийте сутність антикризового фінансового управління. Опишіть його основні завдання та принципи.
2. Проаналізуйте стадії розвитку фінансової кризи у господарському товаристві. Визначте основні етапи та дайте приклади для кожного з них.
3. Охарактеризуйте основні причини банкрутства господарських товариств. Виділіть внутрішні та зовнішні фактори, що можуть призвести до банкрутства.
4. Виконайте аналіз фінансового стану господарського товариства за допомогою коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності. Оберіть будь-яке товариство та розрахуйте відповідні показники.
5. Ознайомтесь із методами прогнозування банкрутства. Порівняйте моделі Альтмана, Спрінгейта та інших методики прогнозування фінансової кризи.
6. Дослідите законодавчу базу щодо банкрутства в Україні. Визначте основні законодавчі акти та їх зміст.
7. Розробіть антикризову стратегію для господарського товариства, що перебуває у фінансовій кризі. Опишіть заходи фінансового оздоровлення та санації.

8. Проаналізуйте кейс реального господарського товариства, що пройшло процедуру банкрутства або санації. Визначте причини, методи подолання кризи та наслідки.

9. Оцініть роль фінансового менеджера в антикризовому управлінні господарським товариством. Визначте компетенції, які необхідні для ефективного управління в кризових умовах.

10. Розгляньте основні заходи державної підтримки підприємств, що опинилися у кризі. Проаналізуйте їх ефективність на прикладі конкретних програм.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке антикризове фінансове управління, які його основні завдання?
 2. Які основні причини фінансової кризи у господарському товаристві?
 3. Чим відрізняються внутрішні та зовнішні фактори фінансової кризи?
 4. Які є основні методи прогнозування банкрутства господарського товариства?

5. У чому полягає суть моделі Альтмана для оцінки ймовірності банкрутства?

6. Які законодавчі акти України регулюють процедуру банкрутства господарських товариств?

7. Що таке санація господарського товариства, які заходи включає фінансове оздоровлення?

8. Які основні етапи проведення ліквідаційної процедури господарського товариства?

9. Які фінансові показники використовуються для оцінки ризику банкрутства?

10. Які стратегії можуть застосовувати господарського товариства для виходу з фінансової кризи?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Сутність і завдання антикризового фінансового управління.
 2. Основні принципи антикризового менеджменту у господарському товаристві.

3. Види фінансових криз та їх вплив на діяльність господарського товариства.

4. Причини та передумови банкрутства господарських товариств.

5. Методи діагностики та прогнозування банкрутства.

6. Стратегії фінансової санації господарського товариства.

7. Державне регулювання та правові аспекти банкрутства.

8. Механізми фінансового оздоровлення господарських товариств.

9. Ліквідаційні процедури: порядок та наслідки.

10. Зарубіжний досвід антикризового управління господарського товариствами.

ЗАДАЧІ

Кейс 1. Ви працюєте фінансовим директором господарського товариства, яке опинилося у фінансовій кризі. Виручка господарського товариства за останні три місяці зменшилась на 20%, а витрати залишилися на тому ж рівні.

Які заходи слід вжити для подолання кризи?

Кейс 2. Ви працюєте фінансовим директором господарського товариства, яке опинилося у фінансовій кризі. Виручка господарського товариства за останні три місяці зменшилась на 25%, а витрати залишилися на тому ж рівні. Ви вирішили скоротити штат працівників на 15%.

Які наслідки це може мати для товариства?

Кейс 3. Ви працюєте фінансовим директором господарського товариства, яке опинилося у фінансовій кризі. Виручка господарського товариства за останні три місяці зменшилась на 20%, а витрати залишилися на тому ж рівні. Ви вирішили провести аналіз фінансового стану господарського товариства та розробити план заходів для подолання кризи.

Дані для аналізу: поточні активи – 100 млн. грн.; поточні зобов'язання – 80 млн. грн.; чистий прибуток – 10 млн. грн.; активи – 200 млн. грн.; зобов'язання – 120 млн. грн.; капітал – 80 млн. грн.

Завдання:

1. Проведіть аналіз фінансового стану господарського товариства на основі даних, наведених вище.
2. Визначте, які заходи необхідно вжити для подолання кризи.
3. Запропонуйте план заходів для подолання кризи.

Задача 1. Компанія «Вектор» працює на ринку 10 років. Останні три роки показники його фінансової діяльності свідчать про зниження ліквідності, рентабельності та зростання кредиторської заборгованості. Вам надано такі дані: Коефіцієнт поточної ліквідності: 2023 р. – 1,8; 2024 р. – 1,5; 2025 р. – 1,2; Коефіцієнт рентабельності активів: 2023 р. – 12%; 2024 р. – 8%; 2025 р. – 5%; Частка позикового капіталу в загальній структурі: 2023 р. – 40%; 2024 р. – 50%; 2025 р. – 65%.

Завдання:

1. Проаналізуйте фінансовий стан господарського товариства та його динаміку.
2. Використовуючи методику Альтмана, визначте ймовірність банкрутства господарського товариства.
3. Запропонуйте заходи антикризового управління для стабілізації фінансового стану компанії.

Задача 2. Господарське товариство «ТехноГлобал» перебуває у кризовому стані через зниження попиту на продукцію та високий рівень боргового навантаження.

Завдання: розробити фінансовий план санації, який включає такі аспекти:

1. Джерела фінансування санаційних заходів (зовнішні чи внутрішні).
2. Оптимізація витрат господарського товариства.
3. Можливі варіанти реструктуризації заборгованості.
4. Заходи з підвищення конкурентоспроможності продукції.
5. Очікувані результати санації.

Задача 3. Господарське товариство «Альфа» впровадило антикризові заходи: скорочення адміністративних витрат, реструктуризація боргів, оптимізація виробничих процесів. Через рік фінансові показники змінилися:

- Ліквідність активів зросла на 15%.
- Кредиторська заборгованість зменшилася на 20%.
- Рентабельність збільшилася з 3% до 7%.

Завдання:

1. Оцініть ефективність вжитих заходів антикризового управління.
2. Які додаткові кроки необхідні для подальшого зміцнення фінансової стабільності господарського товариства?
3. Запропонуйте альтернативні стратегії антикризового управління, які можна було б застосувати.

Задача 4. Компанія «Альфа» потрапила у фінансову кризу через низьку ліквідність активів та значний рівень заборгованості. На початок року фінансові показники були такими:

1. Загальний обсяг активів: 5000000 грн.
2. Власний капітал: 2000000 грн.
3. Довгострокові зобов'язання: 1500000 грн.
4. Короткострокові зобов'язання: 1500000 грн.
5. Чистий прибуток за рік: 200000 грн.

Компанія розглядає можливі антикризові заходи, серед яких:

- Залучення додаткового інвестора, що може збільшити власний капітал на 500000 грн.
- Реструктуризація боргів, що дозволить зменшити короткострокові зобов'язання на 30%.
- Оптимізація витрат, яка може збільшити чистий прибуток на 15%.

Завдання:

1. Розрахуйте коефіцієнт автономії до та після можливого залучення інвестора.
2. Визначте, якою буде сума короткострокових зобов'язань після їх реструктуризації.
3. Обчисліть, яким стане чистий прибуток після оптимізації витрат.
4. Зробіть висновок щодо ефективності запропонованих заходів.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Яка основна мета антикризового фінансового управління господарським товариством?

- а) максимізація прибутку;
- б) оптимізація податкового навантаження;
- в) виявлення, запобігання та подолання фінансових криз;
- г) підвищення соціальної відповідальності.

2. *Що є головною причиною фінансової кризи у господарському товаристві?*

- а) висока рентабельність;
- б) низький рівень кредиторської заборгованості;
- в) незбалансованість активів і пасивів;
- г) висока ліквідність.

3. *Який із методів використовується для прогнозування ймовірності банкрутства господарського товариства?*

- а) метод SWOT-аналізу;
- б) модель Альтмана;
- в) метод PEST-аналізу;
- г) коефіцієнтний аналіз конкурентоспроможності.

4. *До внутрішніх причин банкрутства господарського товариства належить:*

- а) зміна державного регулювання;
- б) неефективна система управління;
- в) економічна нестабільність країни;
- г) висока інфляція.

5. *Що таке санація господарського товариства?*

- а) ліквідація товариства;
- б) сукупність заходів щодо відновлення платоспроможності господарського товариства;
- в) розширення асортименту продукції;
- г) передача компанії у державну власність.

6. *Який з наведених методів антикризового управління передбачає зміну структури активів і пасивів господарського товариства?*

- а) диверсифікація;
- б) реструктуризація;
- в) аутсорсинг;
- г) консолідація.

7. *Яке твердження найточніше відображає сутність фінансової кризи господарського товариства?*

- а) тимчасове зниження прибутковості;
- б) втрата господарським товариством платоспроможності та ліквідності;
- в) зменшення обсягу реалізації продукції;
- г) відсутність довгострокових інвестицій.

8. *Який показник використовується для оцінки фінансової стійкості господарського товариства?*

- а) рентабельність активів;
- б) коефіцієнт автономії;
- в) коефіцієнт оборотності запасів;

г) дебіторська заборгованість.

9. Який метод ліквідації господарського товариства застосовується, якщо його фінансовий стан не дозволяє провести санацію?

- а) продовження господарської діяльності;
- б) добровільне припинення діяльності;
- в) судова процедура банкрутства;
- г) випуск додаткових акцій.

10. Який із наведених варіантів є стратегією виходу господарського товариства з фінансової кризи?

- а) розширення боргових зобов'язань;
- б) оптимізація витрат та підвищення ефективності використання активів;
- в) повна ліквідація активів;
- г) відмова від фінансового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНЕ ДЖЕРЕЛО

Кібік О., Котлубай В., Корнілова О., Добровольська В., Калмикова Н. Стратегічний менеджмент. Антикризове управління : практикум [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. 106 с.

ТЕМА 13.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА З ПОЗИЦІЙ ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність управління фінансами господарського товариства на основі вартісно-орієнтованого підходу.
2. Підходи та методи щодо оцінки вартості господарського товариства.
3. Формування системи фінансового менеджменту націленого на зростання вартості господарського товариства.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Вартісно-орієнтоване управління (VBM) – підхід до менеджменту, який концентрується на максимізації ринкової вартості господарського товариства.

Вартість господарського товариства – сукупна економічна цінність бізнесу, яка включає матеріальні та нематеріальні активи.

Економічна додана вартість (EVA) – показник, що відображає реальний економічний прибуток господарського товариства.

Ринкова капіталізація – загальна вартість компанії на фондовому ринку.

Акціонерна вартість – вартість, яку створює компанія для своїх акціонерів.

Оцінка бізнесу – процес визначення вартості господарського товариства з використанням різних методологічних підходів.

Фінансова стратегія вартості – довгостроковий план управління фінансами, спрямований на зростання вартості компанії.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Дослідити основні концепції вартісно-орієнтованого управління фінансами (VBM – Value-Based Management).
2. Проаналізувати вплив фінансових рішень на вартість господарського товариства.
3. Розглянути підходи до визначення вартості господарського товариства (DCF, EVA, MVA).
4. Дослідити фактори, що впливають на ринкову вартість господарського товариства.
5. Оцінити роль фінансового менеджера у впровадженні вартісно-орієнтованого підходу.
6. Розрахувати основні показники ефективності господарського товариства на основі його фінансової звітності (товариство обрати самостійно).
7. Проаналізуйте методи оцінки вартості господарського товариства (доходний, витратний, ринковий). Визначте, в яких ситуаціях кожен з них є найбільш доцільним.
8. Дослідити фінансову звітність обраного товариства та спробуйте розрахувати його ринкову вартість за методом дисконтування грошових потоків

(DCF).

9. Підготуйте аналітичний огляд основних факторів, що впливають на вартість господарського товариства.

10. Розробіть рекомендації щодо підвищення вартості господарського товариства через ефективне управління фінансовими ресурсами.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. У чому полягає сутність вартісно-орієнтованого підходу до управління фінансами господарського товариства?

2. Які основні цілі управління фінансами господарського товариства з позицій зростання його вартості?

3. Які існують методи оцінки вартості господарського товариства?

4. Які фактори впливають на зміну вартості господарського товариства?

5. У чому різниця між доходним, витратним та ринковим підходами до оцінки вартості господарського товариства?

6. Як показник EVA (Economic Value Added) використовується в оцінці ефективності управління фінансами господарського товариства?

7. Як визначається вартість власного капіталу господарського товариства?

8. Які фінансові інструменти можуть використовуватися для підвищення ринкової вартості компанії?

9. Як управління інвестиціями впливає на зростання вартості господарського товариства?

10. Які ризики можуть виникати при реалізації вартісно-орієнтованої стратегії фінансового управління?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Концепція VBM (Value-Based Management) та її значення.

2. Методи оцінки вартості господарського товариства: порівняльний, витратний, дохідний підходи.

3. Розрахунок економічної доданої вартості (EVA) як показника ефективності управління.

4. Використання моделі дисконтованих грошових потоків (DCF) для оцінки бізнесу.

5. Фактори, що впливають на вартість господарського товариства.

6. Оптимізація капіталу та його вплив на ринкову вартість господарського товариства.

7. КРІ у вартісно-орієнтованому фінансовому менеджменті.

8. Інструменти фінансового менеджменту для збільшення вартості бізнесу.

9. Оцінка вартості стартапів у сфері ІТ: особливості та виклики.

10. Роль корпоративного управління у підвищенні ринкової вартості господарського товариства.

ЗАДАЧІ

Кейс 1. Ви працюєте фінансовим директором господарського товариства, яке виробляє та продає меблі. Ви вирішили перейти на вартісно-орієнтований підхід до управління фінансами. Які зміни слід внести у систему управління фінансами господарського товариства?

Кейс 2. Ви працюєте фінансовим директором малого господарського товариства, яке виробляє та продає чіпси. Ви вирішили оцінити вартість господарського товариства за методом дисконтованого грошового потоку. Які дані необхідно зібрати для проведення оцінки?

Кейс 3. Ви працюєте фінансовим директором господарського товариства, яке виробляє та продає шоколадні вироби. Ви вирішили розробити систему управління прибутковістю. Які заходи можна включити до системи управління прибутковістю?

Кейс 4. Ви працюєте фінансовим директором малого підприємства, яке виробляє та продає кондитерські вироби. Ви вирішили розробити систему управління ризиками. Які заходи можна включити до системи управління ризиками?

Задача 1. Компанія «Альфа» має наступні фінансові показники за рік:

1. Чистий операційний прибуток після сплати податків (NOPAT) – 1200000 грн.
2. Інвестований капітал – 8000000 грн.
3. Вартість капіталу (WACC) – 12%.

Розрахуйте економічну додану вартість (EVA) компанії та зробіть висновок про ефективність її діяльності.

Задача 2. Господарське товариство розглядає два варіанти інвестиційного проекту. Очікувані грошові потоки:

1. Проєкт А: 100000 грн., 150000 грн., 200000 грн. (на 1, 2, 3 рік відповідно).
2. Проєкт В: 50000 грн., 100000 грн., 250000 грн. (на 1, 2, 3 рік відповідно).
3. Ставка дисконту – 10%.

Визначте, який проєкт вигідніший, використовуючи метод NPV.

Задача 3. Розрахуйте ринкову вартість господарського товариства, якщо його очікуваний майбутній дохід становить 5 млн. грн. щорічно, а ставка дисконту – 15%.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Який із наведених підходів є основним для управління фінансами на основі вартісно-орієнтованого підходу?

- а) підхід на основі економічної ефективності;
- б) підхід на основі оптимізації витрат;
- в) підхід на основі максимізації вартості господарського товариства;
- г) підхід на основі зменшення податків.

2. Що таке WACC (зважена середня вартість капіталу)?

- а) вартість інвестицій в основні засоби;
- б) сума усіх витрат на капітал господарського товариства;
- в) вартість капіталу господарського товариства з урахуванням власних і позикових джерел;
- г) сума доходу від інвестицій.

3. Що є основним завданням управління фінансами господарського товариства з позицій вартісно-орієнтованого підходу?

- а) оптимізація витрат;
- б) зниження податків;
- в) максимізація ринкової вартості господарського товариства;
- г) збільшення рентабельності.

4. Як називається метод, який використовується для оцінки вартості господарського товариства за допомогою прогнозованих грошових потоків?

- а) метод чистої приведеної вартості (NPV);
- б) метод балансової вартості;
- в) метод дисконтованих грошових потоків (DCF);
- г) метод ринкових порівнянь.

5. Який показник відображає різницю між очікуваним доходом та фактичним доходом господарського товариства після врахування витрат на капітал?

- а) економічна додана вартість (EVA);
- б) валовий прибуток;
- в) чиста приведена вартість (NPV);
- г) рентабельність активів.

6. Для оцінки вартості господарського товариства важливо розглядати:

- а) тільки власний капітал;
- б) тільки позиковий капітал;
- в) вартість активів без урахування капіталу;
- г) зважену вартість власного та позикового капіталу.

7. Який з варіантів найбільше впливає на зростання вартості господарського товариства?

- а) випуск додаткових акцій;
- б) підвищення процентних ставок по кредитах;
- в) оптимізація структури капіталу;
- г) збільшення кількості співробітників.

8. Який метод є основним для визначення вартості господарського товариства на основі його майбутніх грошових потоків?

- а) метод коефіцієнтів;
- б) метод дисконтованих грошових потоків (DCF);
- в) метод співвідношення витрат і доходів;
- г) метод оцінки на основі доходу.

9. Як зміни на ринку фінансових активів можуть впливати на вартість господарського товариства?

- а) вартість господарського товариства зростає, якщо процентні ставки на ринку знижуються;
- б) вартість господарського товариства не змінюється в залежності від змін на фінансових ринках;
- в) вартість господарського товариства знижується, якщо процентні ставки на ринку знижуються;
- г) вартість господарського товариства зростає, якщо обсяги продажу збільшуються.

10. Що є основною метою вартості-орієнтованого підходу в управлінні фінансами господарського товариства?

- а) мінімізація податків господарського товариства;
- б) мінімізація витрат;
- в) оптимізація використання капіталу;
- г) досягнення максимальної вартості господарського товариства для акціонерів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посібн. Видання третє, змінене і доповнене. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.
2. Вахович І. М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посіб. 3-тє вид., змінене і доп. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.

ТЕМА 14.

ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ КРАЇНОЮ

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Сутність фінансового управління країною.
2. Грошова-кредитна політика держави – основа фінансового управління.
3. Фінансова оцінка та облік суспільних ресурсів у країні.
4. Фінансове регулювання соціально-економічних процесів у країні.
5. Управління державним боргом.

Основні поняття до теми

Фінансове управління країною – система державного регулювання фінансових відносин та економічних процесів.

Грошово–кредитна політика – комплекс заходів центрального банку з регулювання грошової маси та кредитування.

Державний бюджет – централізований фонд фінансових ресурсів для забезпечення функцій держави.

Державний борг – сукупність фінансових зобов'язань держави перед кредиторами.

Фінансове регулювання – система впливу держави на соціально-економічні процеси через фінансові механізми.

Суспільні ресурси – сукупність матеріальних, фінансових та нематеріальних активів країни.

Фіскальна політика – використання державних видатків та податків для впливу на економіку.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання 1. Проаналізуйте структуру доходів та видатків Державного бюджету України за останні 3 роки. Визначте основні тенденції, проблеми та фактори, що впливають на формування бюджетної політики держави. Запропонуйте заходи з підвищення ефективності бюджетного процесу.

Завдання 2. Дослідите динаміку державного боргу України за останні 5 років. Визначте основні причини його зростання та можливі наслідки для економіки країни. Розробіть рекомендації щодо оптимізації боргової політики держави.

Завдання 3. Проведіть порівняльний аналіз податкових систем України та двох інших країн (на ваш вибір). Визначте переваги та недоліки кожної системи, сформулюйте рекомендації щодо вдосконалення податкової системи України з урахуванням міжнародного досвіду.

Завдання 4. Проаналізуйте структуру та динаміку міжнародних резервів України за останні 5 років. Визначте фактори, що впливають на їх формування та

використання. Запропонуйте заходи щодо оптимізації управління міжнародними резервами.

Завдання 5. Дослідите вплив монетарної політики НБУ на розвиток фінансового сектору України протягом останніх 3 років. Проаналізуйте ефективність застосованих інструментів та їх вплив на економічні показники. Розробіть пропозиції щодо вдосконалення монетарної політики.

Завдання 6. Проаналізуйте структуру та динаміку зовнішньоторговельного балансу України за останні 5 років. Визначте основні тенденції та фактори, що впливають на його формування. Запропонуйте заходи щодо оптимізації зовнішньоторговельної політики.

Завдання 7. Дослідите вплив макроекономічних показників (ВВП, інфляція, безробіття) на фінансову стабільність країни. На основі статистичних даних останніх 5 років проведіть кореляційний аналіз та визначте найбільш значущі фактори, що впливають на фінансову стабільність.

Завдання 8. Проаналізуйте структуру та динаміку інвестицій в економіку України за останні 5 років. Визначте основні тенденції та фактори, що впливають на інвестиційний клімат. Розробіть рекомендації щодо покращення інвестиційної привабливості країни.

Завдання 9. Дослідите вплив фіскальної політики на економічний розвиток країни. Проаналізуйте ефективність фіскальних інструментів, що застосовувались в Україні протягом останніх 3 років. Запропонуйте заходи щодо підвищення ефективності фіскальної політики.

Завдання 10. Проаналізуйте ефективність використання фінансових ресурсів, отриманих від міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світовий банк, ЄБРР) за останні 5 років. Визначте переваги та недоліки співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. Розробіть рекомендації щодо оптимізації такої співпраці.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Які основні функції виконує державне фінансове управління в сучасній економіці?
2. Що таке бюджетна система країни та які її основні елементи?
3. Які основні джерела формування доходів державного бюджету України?
4. У чому полягає сутність та роль фіскальної політики держави?
5. Які існують методи управління державним боргом та як оцінити його стійкість?
6. Охарактеризуйте основні інструменти монетарної політики та їх вплив

на фінансову систему країни.

7. Які показники використовуються для оцінки фінансової стабільності країни?
8. У чому полягає взаємозв'язок між бюджетною та грошово-кредитною політикою держави?
9. Які методи та інструменти використовуються для регулювання валютного курсу?
10. Яку роль відіграють міжнародні фінансові організації у фінансовому управлінні країною?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Дослідження інструментів фіскальної політики, їх ефективності та впливу на економічний розвиток країни.
2. Аналіз монетарної стратегії НБУ, застосовуваних інструментів та їх впливу на макроекономічні показники.
3. Порівняльний аналіз стратегій управління державним боргом в Україні та розвинених країнах.
4. Оцінка результатів реформи децентралізації та її впливу на фінансову спроможність місцевих бюджетів.
5. Аналіз ефективності програм співробітництва з МВФ, Світовим банком, ЄБРР та іншими організаціями.
6. Дослідження проблемних аспектів оподаткування в Україні та розробка пропозицій щодо їх вирішення.
7. Аналіз інвестиційного клімату в Україні, визначення стримуючих факторів та шляхів їх подолання.
8. Дослідження системи фінансового моніторингу в Україні, її ефективності та напрямів удосконалення.
9. Аналіз стану банківського сектору, фондового ринку та інших сегментів фінансового ринку.
10. Дослідження впровадження цифрових технологій у сферу державних фінансів, електронного бюджету та державних закупівель.

ЗАДАЧІ

Кейс 1. В країні спостерігається інфляційний тиск: у 2024 році рівень інфляції становив 12%, а ставка рефінансування центрального банку – 10%. За цей же період ВВП зріс на 3%.

Завдання:

1. Оцініть ефективність проведеної грошово-кредитної політики.
2. Які заходи може застосувати центральний банк для зниження інфляції?
3. Як зміна облікової ставки вплине на кредитування бізнесу та населення?

Кейс 2. Державний бюджет країни на 2024 рік передбачає такі основні статті витрат (у млрд грн):

– охорона здоров'я – 300;	– освіта – 350;

г) валютні резерви.

2. *Що є головною метою фінансового управління країною?*

- а) зменшення державного боргу;
- б) забезпечення фінансової стабільності та економічного зростання;
- в) мінімізація бюджетних витрат;
- г) контроль за банківським сектором.

3. *Який із наведених механізмів використовується для управління державним боргом?*

- а) емісія грошей;
- б) випуск державних цінних паперів;
- в) збільшення державних витрат;
- г) дефіцитне фінансування.

4. *Що є головним джерелом доходів державного бюджету?*

- а) державні субсидії;
- б) податкові надходження;
- в) державні запозичення;
- г) грошова емісія.

5. *Який показник використовується для оцінки рівня боргового навантаження країни?*

- а) співвідношення державного боргу до ВВП;
- б) дефіцит державного бюджету;
- в) темп зростання економіки;
- г) рівень зайнятості населення.

6. *Який із наведених факторів впливає на інфляцію?*

- а) обсяг державних запозичень;
- б) рівень безробіття;
- в) дефіцит державного бюджету;
- г) усі перелічені фактори.

7. *Який вид політики використовує держава для регулювання соціально-економічних процесів через зміну податкових ставок?*

- а) монетарна політика;
- б) фіскальна політика;
- в) інвестиційна політика;
- г) демографічна політика.

8. *Що з наведеного є прикладом соціально-економічного регулювання державою?*

- а) випуск державних облігацій;
- б) встановлення мінімальної заробітної плати;
- в) оптимізація витрат бюджету;
- г) контроль за емісією грошей.

9. *Який із наведених інструментів використовується для стимулювання економічного зростання?*

- а) підвищення облікової ставки;
- б) зменшення державних витрат;

- в) надання податкових пільг бізнесу;
- г) скорочення соціальних програм.

10. Який підхід найчастіше використовується для оцінки ефективності управління державними фінансами?

- а) співвідношення доходів і витрат бюджету;
- б) обсяг грошової маси в обігу;
- в) темпи зростання мінімальної зарплати;
- г) рівень імпорту товарів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 154 с.
2. Кібік О., Котлубай В., Корнілова О., Добровольська В., Калмикова Н. Стратегічний менеджмент. Антикризове управління: практикум [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. 106 с.

ТЕМА 15. ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ЛЮДИНИ ТА СІМ'Ї

ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Людина та сім'я: соціально-економічний аспект. Суть управління капіталом людини і сім'ї.
2. Фінансова оцінка та облік капіталу сім'ї та окремої людини.
3. Фінансове планування капіталу сім'ї та людини.
4. Фінансові заходи щодо підвищення ефективності діяльності сім'ї, збільшення її вартості.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДО ТЕМИ

Капітал людини – сукупність знань, навичок, здоров'я та здібностей, що мають економічну цінність.

Фінансове управління сім'єю – система планування, контролю та оптимізації фінансових ресурсів родини.

Сімейний бюджет – план надходжень та витрат фінансових коштів сім'ї.

Фінансове планування – процес визначення фінансових цілей та шляхів їх досягнення.

Інвестиції в людський капітал – витрати на освіту, охорону здоров'я, професійний розвиток.

Фінансова стратегія сім'ї – довгостроковий план досягнення фінансового добробуту.

Особистий фінансовий менеджмент – управління особистими фінансами та активами.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Розробіть детальний особистий або сімейний бюджет на 3 місяці, включаючи всі доходи та витрати. Проаналізуйте структуру витрат та запропонуйте шляхи оптимізації бюджету з метою формування заощаджень.
2. Сформууйте інвестиційний портфель для пересічної української сім'ї з місячним доходом 30 000 грн. Визначте оптимальну структуру активів (готівка, депозити, ОВДП, акції, нерухомість тощо) з урахуванням прийнятного рівня ризику та очікуваної дохідності.
3. Розробіть довгостроковий фінансовий план для молодшої сім'ї (25-30 років) з метою забезпечення фінансової незалежності через 20 років. План повинен включати стратегії заощадження, інвестування та управління боргом.
4. Проаналізуйте різні страхові продукти, доступні на ринку України (страхування життя, здоров'я, майна, відповідальності). Розробіть оптимальну стратегію страхового захисту для сім'ї з двома дітьми з урахуванням співвідношення ціна/якість страхових продуктів.

5. Дослідить можливості та ризики іпотечного кредитування в Україні. Розрахуйте оптимальну суму іпотечного кредиту для сім'ї з доходом 40 000 грн/міс. Визначте фактори, які слід враховувати при прийнятті рішення про іпотеку.

6. Розробіть пенсійний план для особи віком 30 років з метою забезпечення гідного рівня життя після виходу на пенсію. План повинен включати державне пенсійне забезпечення, недержавне пенсійне страхування та особисті заощадження.

7. Проаналізуйте вплив інфляції на купівельну спроможність сімейних заощаджень. Розрахуйте реальну дохідність різних інвестиційних інструментів (депозити, ОВДП, нерухомість) з урахуванням інфляції за останні 5 років. Запропонуйте стратегії захисту заощаджень від інфляції.

8. Дослідить можливості та ризики інвестування в освіту (власну або дітей). Розрахуйте вартість навчання в українських та закордонних ЗВО, порівняйте її з потенційним приростом доходу після отримання освіти. Визначте оптимальні стратегії фінансування освіти.

9. Розробіть стратегію управління фінансами для сім'ї, яка планує власний бізнес. Врахуйте необхідність формування стартового капіталу, управління фінансовими ризиками, оптимізацію оподаткування та забезпечення фінансової стабільності сім'ї під час становлення бізнесу.

10. Проаналізуйте вплив цифрової трансформації на управління особистими фінансами. Дослідить переваги та ризики використання фінансових технологій (мобільний банкінг, електронні платежі, роботи-консультанти, криптовалюти). Розробіть рекомендації щодо безпечного та ефективного використання фінтех-рішень у особистому фінансовому менеджменті.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що включає в себе поняття «особисті фінанси» та які їх основні елементи?
2. Які основні етапи процесу особистого фінансового планування?
3. Які існують методи формування та оптимізації особистого або сімейного бюджету?
4. Які фінансові інструменти доступні для заощаджень та інвестицій фізичним особам в Україні?
5. Як оцінити фінансові ризики при управлінні особистими фінансами?
6. Які існують стратегії управління особистим боргом?
7. Як розрахувати необхідну суму пенсійних накопичень та які існують способи формування пенсійного капіталу?
8. Які податкові аспекти слід враховувати при плануванні особистих фінансів?
9. Які критерії слід використовувати при виборі банківських та страхових продуктів?
10. Які фінансові технології можуть використовуватися для підвищення ефективності управління особистими фінансами?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Аналіз рівня фінансової грамотності українців, програм її покращення та світового досвіду.
2. Стратегії інвестування для фізичних осіб в умовах економічної нестабільності.
3. Пенсійна реформа в Україні та її вплив на особисте пенсійне планування.
4. Страхування життя як інструмент довгострокового фінансового планування.
5. Аналіз сучасного стану іпотечного ринку, умов кредитування та рекомендації для потенційних позичальників.
6. Дослідження фінансових стратегій оплати навчання, оцінка окупності освітніх інвестицій.
7. Аналіз методів адаптації сімейного бюджету до інфляції, економічної кризи та інших несприятливих факторів.
8. Огляд фінтех-рішень для бюджетування, інвестування, фінансового планування та аналізу витрат.
9. Дослідження впливу психологічних факторів на фінансові рішення та шляхи подолання ірраціональної фінансової поведінки.
10. Аналіз підходів до досягнення фінансової незалежності, включаючи оптимізацію доходів, витрат та інвестування.

ЗАДАЧІ

Кейс 1. Ситуація: Родина Петрових має стабільний дохід: чоловік отримує 30000 грн, дружина - 25000 грн. Вони витрачають майже всі гроші на поточні потреби та розваги, не ведуть фінансовий облік і не відкладають заощадження. Через рік у них виникли непередбачувані витрати: медичне лікування та терміновий ремонт автомобіля. Родина змушена брати кредит під високі відсотки.

Завдання:

1. Які помилки у фінансовому управлінні допустила родина Петрових?
2. Як можна було уникнути такої ситуації?
3. Розробіть план фінансового управління родини на наступний рік, передбачивши створення резервного фонду.

Кейс 2. Ситуація: Подружжя Коваленків має накопичені 1200000 грн. Вони стоять перед вибором: купити квартиру за ці кошти або продовжити орендувати житло за 20000 грн на місяць, інвестуючи свої заощадження в депозит з річною ставкою 12%.

Завдання:

1. Розрахуйте, скільки коштів подружжя витратить на оренду за 5 років.
2. Який фінансовий варіант вигідніший для сім'ї?
3. Які додаткові фактори слід враховувати при ухваленні рішення?

Кейс 3. Ситуація: Родина Сидоренків має двох дітей. Вони хочуть забезпечити їхню якісну освіту через 10 років. Освіта коштує приблизно 500 000 грн на кожну дитину. Родина розглядає варіанти:

- відкриття депозиту з річною ставкою 10%;

- інвестування в акції, що можуть приносити в середньому 15% на рік;
- купівля нерухомості з перспективою зростання вартості.

Завдання:

1. Проаналізуйте кожен із варіантів та визначте найвигідніший.
2. Як може змінитися ситуація за умов інфляції 7% річних?
3. Яку стратегію ви б запропонували родині для досягнення їхньої фінансової мети?

Кейс 4. Ситуація: Родина Гордієнків має щомісячний дохід у 70000 грн.
Основні витрати:

- оренда квартири – 25000 грн.;	- харчування – 15000 грн.;
- транспорт – 5000 грн.;	- розваги – 10000 грн.;
- кредит на авто – 10000 грн.;	- заощадження – 5000 грн.

Родина планує купити власне житло через 5 років і хоче накопичити 1500 000 грн.

Завдання:

1. Чи можуть Гордієнки досягти своєї фінансової мети за поточних умов?
2. Які зміни в бюджеті допоможуть їм збільшити рівень заощаджень?
3. Які додаткові джерела доходу можна залучити?

Кейс 5. Ситуація: Андрій працює IT-спеціалістом із зарплатою 80000 грн. Він хоче до 45 років отримувати пасивний дохід, який дозволить йому працювати менше або взагалі припинити активну діяльність. Наразі він має 500000 грн заощаджень та розглядає такі варіанти інвестування:

- купівля квартири для здачі в оренду (дохід 10% річних);
- вкладення в дивідендні акції (дохід 12% річних);
- запуск власного онлайн-бізнесу.

Завдання:

1. Оцініть, скільки пасивного доходу Андрій може отримати через 10 років при кожному з варіантів.
2. Який варіант виглядає найперспективнішим?
3. Яку стратегію ви б йому порадили для досягнення фінансової свободи?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Який з наведених аспектів є ключовим у процесі управління капіталом людини та сім'ї?

- а) лише накопичення активів;
- б) планування доходів і витрат;
- в) оптимізація оподаткування підприємств;
- г) визначення середньої заробітної плати в регіоні/

2. Що входить до складу фінансового капіталу сім'ї?

- а) лише заробітна плата;
- б) грошові заощадження, інвестиції, нерухомість;
- в) освіта дітей та медичні витрати;

г) соціальний статус сім'ї.

3. Який із наведених інструментів використовується для фінансового планування сім'ї?

- а) баланс доходів і витрат;
- б) аналіз біржових котирувань;
- в) валовий внутрішній продукт країни;
- г) споживчий кошук.

4. Який з наведених факторів сприяє зростанню капіталу сім'ї?

- а) витрати, що перевищують доходи;
- б) відсутність фінансового планування;
- в) інвестування частини доходу;
- г) уникнення фінансових активів.

5. Що є основним джерелом доходів більшості сімей?

- а) дивіденди від акцій;
- б) заробітна плата та підприємницька діяльність;
- в) державні субсидії;
- г) криптовалюти.

6. Який інструмент допомагає ефективно обліковувати капітал сім'ї?

- а) податковий кодекс;
- б) фінансовий щоденник або бюджет сім'ї;
- в) соціальні мережі;
- г) відсутність контролю над витратами.

7. Який з наведених варіантів є прикладом пасивного доходу сім'ї?

- а) оплата за оренду нерухомості;
- б) заробітна плата;
- в) позика друзям без відсотків;
- г) купівля автомобіля.

8. Який із наведених заходів сприяє підвищенню фінансової ефективності сім'ї?

- а) відсутність заощаджень;
- б) інвестування в освіту та підвищення кваліфікації;
- в) використання лише короткострокових фінансових стратегій;
- г) зменшення рівня доходів.

9. Що є основною метою фінансового планування сім'ї?

- а) тільки мінімізація податків;
- б) забезпечення фінансової стабільності та досягнення довгострокових цілей;
- в) використання всіх доходів на поточні витрати;
- г) підвищення рівня кредитного навантаження.

10. Який з наведених фінансових заходів може сприяти збільшенню вартості сім'ї?

- а) витрачання всіх доходів на розваги;
- б) відсутність резервного фонду;
- в) інвестування в нерухомість, освіту та бізнес;
- г) уникнення фінансових зобов'язань.

РЕКОМЕНДОВАНЕ ДЖЕРЕЛО

Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія». 2021. 154 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сутність, мета та функції фінансового менеджменту в системі управління господарським товариством.
2. Основні принципи фінансового менеджменту та їх характеристика.
3. Фінансова стратегія і тактика господарського товариства, взаємозв'язок та особливості формування.
4. Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст.
5. Роль фінансового менеджера в організації ефективного управління фінансами господарського товариства.
6. Еволюція фінансового менеджменту та сучасні концепції управління фінансами.
7. Фінансові інтереси стейкхолдерів та їх вплив на фінансовий менеджмент господарського товариства.
8. Системи та методи фінансового аналізу, їх сутність та особливості застосування.
9. Методи прогнозування фінансових показників і фінансового стану господарського товариства.
10. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.
11. Системи внутрішнього фінансового контролю у господарському товаристві.
12. Фінансова звітність як основа інформаційного забезпечення фінансових рішень.
13. Методи оцінки фінансового стану господарського товариства та їх характеристика.
14. Системи підтримки прийняття фінансових рішень у господарському товаристві.
15. Управління грошовими потоками господарського товариства: сутність, класифікація грошових потоків.
16. Методи оптимізації грошових потоків господарського товариства.
17. Планування грошових потоків: методи та інструменти.
18. Управління грошовими потоками в операційній діяльності господарського товариства.
19. Управління грошовими потоками в інвестиційній діяльності господарського товариства.
20. Управління грошовими потоками у фінансовій діяльності господарського товариства.
21. Синхронізація грошових потоків та забезпечення фінансової рівноваги господарського товариства.
22. Вартість грошей у часі: сутність та методи розрахунку.
23. Прості та складні проценти: методика розрахунку та сфери застосування.
24. Поняття та розрахунок майбутньої і теперішньої вартості грошей.

25. Дисконтування та компаундування грошових потоків: сутність та застосування.
26. Ануїтети: види та методи розрахунку.
27. Урахування інфляції у фінансових розрахунках.
28. Практичне застосування концепції вартості грошей у часі в управлінні фінансами.
29. Поняття, механізм формування та управління операційним прибутком господарського товариства.
30. Управління формуванням собівартості продукції господарського товариства.
31. Визначення точки беззбитковості та запасу фінансової міцності господарського товариства.
32. Операційний леверидж у системі управління прибутком господарського товариства.
33. Фінансовий леверидж та його вплив на прибуток господарського товариства.
34. Податкове планування як інструмент управління прибутком господарського товариства.
35. Максимізація прибутку господарського товариства: методи та стратегії.
36. Поняття та класифікація активів господарського товариства з позицій фінансового менеджменту.
37. Сутність, завдання та принципи управління оборотними активами господарського товариства.
38. Управління запасами господарського товариства: сутність, методи оптимізації.
39. Управління дебіторською заборгованістю: сутність, методи оптимізації.
40. Управління грошовими активами господарського товариства: сутність, методи оптимізації.
41. Управління фінансуванням оборотних активів: визначення потреби в оборотному капіталі.
42. Управління необоротними активами господарського товариства: сутність, завдання та принципи.
43. Характеристика джерел фінансування необоротних активів.
44. Поняття та класифікація капіталу господарського товариства з позицій фінансового менеджменту.
45. Сутність, етапи та методи оптимізації структури капіталу господарського товариства.
46. Управління власним капіталом господарського товариства: джерела формування та особливості.
47. Дивідендна політика господарського товариства: сутність, типи та фактори впливу.
48. Управління позиковим капіталом господарського товариства: сутність, форми, особливості.
49. Управління кредиторською заборгованістю господарського товариства.

50. Середньозважена та гранична вартість капіталу: методика розрахунку та значення для управління.

51. Поняття, класифікація та сутність управління інвестиціями господарського товариства.

52. Управління реальними інвестиціями господарського товариства: форми, оцінка ефективності.

53. Управління фінансовими інвестиціями господарського товариства: форми, оцінка ефективності.

54. Формування та управління інвестиційним портфелем господарського товариства.

55. Методи оцінки ризику інвестиційних проєктів.

56. Бізнес-план інвестиційного проєкту: структура та особливості складання.

57. Критерії прийняття інвестиційних рішень та їх практичне застосування.

58. Сутність, види та управління фінансовими ризиками господарського товариства.

59. Методи нейтралізації фінансових ризиків господарського товариства.

60. Страхування фінансових ризиків: механізми та ефективність.

61. Система внутрішніх механізмів мінімізації фінансових ризиків.

62. Диверсифікація як метод зниження фінансових ризиків.

63. Оцінка рівня фінансових ризиків: якісні та кількісні методи.

64. Хеджування фінансових ризиків: сутність, інструменти, механізми.

65. Система фінансових звітів господарського товариства та їх взаємозв'язок.

66. Горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності.

67. Коефіцієнтний аналіз фінансового стану господарського товариства: групи показників та їх інтерпретація.

68. Аналіз ліквідності та платоспроможності господарського товариства.

69. Аналіз фінансової стійкості господарського товариства.

70. Аналіз ділової активності та рентабельності господарського товариства.

71. Інтегральна оцінка фінансового стану господарського товариства: методи та моделі.

72. Сутність та методи фінансового прогнозування у господарському товаристві.

73. Система фінансового планування у господарському товаристві: види планів та їх взаємозв'язок.

74. Бюджетування як інструмент оперативного фінансового планування.

75. Формування бюджетів на підприємстві як інструмент фінансового планування.

76. Фінансова стратегія господарського товариства: сутність, види, особливості формування.

77. Прогнозування фінансової стійкості господарського товариства.

78. Cash-flow прогнозування та його роль у фінансовому плануванні.

79. Сутність та основні завдання антикризового фінансового менеджменту.

80. Діагностика банкрутства господарського товариства: сутність, моделі, коефіцієнтний аналіз.

81. Фінансова санація господарського товариства: сутність, форми, джерела.
82. Реструктуризація господарського товариства як інструмент антикризового управління.
83. Організаційно-фінансове забезпечення реструктуризації у господарських товариствах.
84. Методи прогнозування ймовірності банкрутства господарського товариства.
85. Управління фінансовою безпекою господарського товариства.
86. Методи оцінки вартості господарського товариства. Фінансові аспекти реорганізації у господарських товариств.
87. Концепція управління, орієнтованого на створення вартості (VBM): сутність та інструменти.
88. Основні показники вартісно-орієнтованого управління та методика їх розрахунку.
89. Фактори створення вартості господарського товариства та управління ними.
90. Фінансові аспекти злиття та поглинання господарських товариств.
91. Управління нематеріальними активами як чинник зростання вартості господарського товариства.
92. EVA як інструмент вартісно-орієнтованого управління господарським товариством.
93. Зовнішньоекономічна діяльність господарського товариства та особливості управління нею.
94. Фінансові аспекти зовнішньоекономічної діяльності господарського товариства.
95. Міжнародні аспекти фінансового менеджменту.
96. Сучасні інформаційні технології у фінансовому менеджменті.
97. Глобалізація та її вплив на фінансовий менеджмент господарського товариства.
98. Сутність та особливості управління особистими фінансами.
99. Фінансове планування як інструмент управління сімейним бюджетом.
100. Інвестиційна стратегія фізичної особи: формування та реалізація.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. Полтава: РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Бізнес-планування: навч. посіб. / Л.В. Боденчук, С.А. Горбаченко, Н.А. Клевцевич, І. В. Ліганенко. Одеса: Фенікс, 2022. 272 с.
3. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. Вид. 2-ге. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
4. Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс: навч. посіб. 3-тє вид., змінєне і доп. Луцьк: Надстир'я, 2023. 640 с.
5. Волш Кіаран. Ключові показники менеджменту. 100+ фінансових коефіцієнтів для ефективного управління компанією / пер. з англ. Ярослав Вішталюк, за наук. ред. Михайла Колісника. Київ: Наш Формат, 2023. 428 с.
6. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
7. Інформаційні технології : навч.-метод. посібн. [Електронне видання] / уклад.: Н.І. Логінова, О.Г. Трофименко, М.А. Яценко. Одеса: Фенікс, 2024. 153 с.
8. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ, 2019. 520 с.
9. Колодійчук А.В., Крамченко Р.А., Ніколюк О.В., Колеснікова К.С., Слободянюк О.В. Менеджмент міжнародного бізнесу: підручник. Львів, 2023. 185 с.
10. Котлубай В.О., Слободянюк О.В., Нестерова К.С. Створення власного бізнесу (бізнес тренінг). Розробка конкурентної стратегії (бізнес тренінг). Розвиток напрямів та інструментів міжнародного бізнесу (бізнес тренінг): практикум. Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2021. 116 с.
11. Кібік О., Слободянюк О., Примаченко І., Кузнецова Л. Фінансове забезпечення проєкту : навч.-метод. посібн. [Електронне видання. Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 118 с.
12. Кібік О., Слободянюк О., Кузнецова Л. Ризик-менеджмент: навч. -метод. посібн. [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 84 с.
13. Кібік О., Котлубай В., Корнілова О., Добровольська В., Калмикова Н. Стратегічний менеджмент. Антикризове управління: практикум [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2024. 106 с.
14. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Іванюта П.В., Петренко В.М. Фінансовий менеджмент з основами фінансової діагностики підприємства: підручник/ за заг. ред. проф. М.І. Петренка. Вінниця ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021.
15. Фінансовий менеджмент: підручник. Непочатенко О.О. та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 496 с.
16. Фінансовий менеджмент в банку: навч. посібн.; уклад.: Т.О. Ставерська, В.В. Макогон, А.В. Микитась. Харків, 2024. 364 с.
17. Слободянюк О.В., Котлубай В.О., Отливанська Г.А. Менеджмент у двох частинах: фінансовий, страховий: методичні рекомендації та завдання для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання

спеціальності 073 «Менеджмент». Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2021. 106 с.

18. Слободянюк О., Кібік О., Примаченко І., Добровольська В. Фінансова діяльність в ІТ-сфері : навч.-метод. посіб. [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 133 с.

19. Слободянюк О., Кібік О., Котлубай В., Корнілова О., Примаченко І. Інвестиційний менеджмент : навч.-метод. посібн. [Електронне видання]; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 129 с.

20. Фінансовий менеджмент: підручник. Непочатенко О.О. та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 496 с.

21. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

22. Kibik O., Slobodianiuk O., Belous K., Redina Y., Kornilova O., Prymachenko I. Strategy for Developing Competitive Advantages of Market Entities in the Era of Digitalization. *Economic Affairs*. 2024. № 69. P. 139-147.

23. Koval V., Gonchar V., Udovychenko V., Kalinin O., Slobodianiuk O., Soloviova O. Risk management analysis of environmental investment in economic security. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2023. № 32(3). P. 540-549.

24. Kibik O., Slobodianiuk O., Kotlubai V., Nesterova K., Prymachenko I., Kornilova O. Financial Strategy of Economic Entities in the Conditions of Transforming Economic Systems. *Economic Affairs*. 2023. № 68. C. 107-114.

25. Zakharchenko N., Horbachenko S., Hrinchenko R., Topalova I., Fialkovska A. Formation principles of the organizational and economic management mechanism of the regional enterprise's creative potential. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. N 4(39)/ P. 405–414.

26. Kibik O., Slobodianiuk O., Kotlubai V., Belous K., Kornilova O., Prymachenko I. Managing sustainable development projects through a risk-oriented framework. *International Journal of Organizational Leadership*. 2025. № 14(First Special Issue). P. 95-106.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

*Ольга СЛОБОДЯНЮК, Ольга КІБІК
Євгенія РЕДІНА, Світлана ВІЗІРЕНКО*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
Практикум

для підготовки до аудиторних занять та самостійної роботи здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

Електронне видання

В авторській редакції